

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för kommunikation och medier
Medie- och kommunikationsvetenskap
MKVK03:3, VT 2012

ENKELHETENS

POLITIK

Populist eller politiskt korrekt? En analys av den
polariserade jämställdhetsdebatten.

Av Zandra Bergman och Viola Sten
Examinator: Veselinka Möllerström
Handledare: Fredrik Miegel

Sammanfattning

Artikelserien *Hatet och politiken* som publicerades i Dagens Nyheter under våren 2012 beskrivs som vårens stora kulturdebatt. Maria Sveland inledde debatten som kom att handla om relationen mellan antifeminism och främlingsfientlighet. Det övergripande syftet i studien *Enkelhetens politik – populist eller politiskt korrekt? En analys av den polariserade jämställdhetsdebatten* är att genom debattartikelserien kartlägga det jämställdhetspolitiska samtalet. Avsikten är att tydliggöra de åsikter som förs fram i debatten, med stöd i Pierre Rosanvallons och Peter Dahlgrens demokratiteorier då de politiska aktörer som idag vill driva jämställdhetsfrågan framåt har satts i relation till aktuella teorier om dagens demokratiska och politiska samtal. Genom analysen vill vi bidra till en bredare förståelse för de sociala rörelserna demokratiska premisser utifrån typiska senmoderna markörer som den politiska misstron, den allt mer omfattande medialiseringen av politiken och det ideologiskt tolkningsbara demokratibegreppet. Det empiriska materialet för vår studie omfattar samtliga 14 debattartiklar och är därmed en totalundersökning. Vår analysmetod är utarbetad utifrån den kvalitativa innehållsanalysen men har även hämtat inspiration från argumentations-, idé- och diskursanalys för att fylla sitt syfte. Utöver innehållsanalysen har studien kompletterats med fyra intervjuer med informanter som har kunnat berika vårt material.

Sammanfattningsvis har vi kunnat konstatera att den aktuella debatten visar på ett brett spektrum av åsikter om vilken innebörd som ska tillskrivas demokrati och jämställdhet. Debatten visar även tendenser av mediedramaturgi där de politiska aktörernas intresse att mobilisera opinionen leder till nedskrivningar, ryktesspridning och polarisering. Vi har även kunnat förstå att debattörerna upplever att det är lågt till tak i debattklimatet, men att debatten samtidigt kan tolkas som ett bevis på vår yttrandefrihet. Det blir dock tydligt att den mediala arenan står under inverkan av dominansförhållanden och att våra samhällspositioneringar innebär olika förutsättning för det demokratiska samtalet.

Studien är författad av Zandra Bergman och Viola Sten under handledning av Fredrik Miegel vid Institutionen för kommunikation och medier, Lunds universitet under vårterminen 2012.

Nyckelord: Rosanvallon, Dahlgren, Fraser, debattanalys, innehållsanalys, demokrati, jämställdhet, intersektionalitet, media, feminism, jämställdism, Sveland, ideologi, mångfald, relativism, statsfeminism, senmodernitet, debattklimat.

Innehåll

Sammanfattning

Politisk depression	1
Syfte och frågeställningar	1
Tillvägagångssätt	3
Kritiska glasögon	3
En innehållsanalys och fyra intervjuer	3
Empiri	4
Forskningsbakgrund	5
Striden om jämställdheten	5
Tidigare debattanalyser	6
Teoretiskt ramverk	8
Den opolitiska eran	8
De sociala rörelsernas arena	9
Hatet och politiken	11
En analys av debatten	11
I ideologiernas fotspår	12
Debattklimatet	13
God står mot ond	13
Därför ska vi akta oss för att argumentera med känslorna	15
Hatet skapar rädsla och tystnad	17
Därför är det en lättnad att kallas idiot	19
Jämställda är vi allihop	22
Mansfrågorna har försvunnit till förmån för kvinnorna	22
Striden om demokratin	24
Verklighetens folk	26
Vänstern vägrar att tala om hela verkligheten	26
Vänstern borde ansa i rabatten	29
Den politiska kartan som ritats om	32
Hatet som gör mig politiskt deprimerad	36
Referenslista	39
Bilaga	

Politisk depression

Hur märker vi att kartan håller på att ritas om? Man läser något här, ser något där, små tecken som var för sig inte behöver betyda något väsentligt men som tillsammans bidrar till ett större sammanhang. Kroppen reagerar först, ett ordlöst fladder i bröstkorgen, värken i magen och så plötsligt framträder bilden allt tydligare och obehagligare (debattinlägg 1 Sveland).

Så inleder författaren och journalisten Maria Sveland sin debattartikel *Hatet som gör mig politiskt deprimerad* som syftar till det tilltagande hatet mot feminism och mångkulturalism. Artikeln blev startskottet för serien *Hatet och politiken* som publicerades i Dagens Nyheter (DN) under våren 2012. Svelands text är ett svar på författaren Bengt Ohlssons (DN 2012-01-04) tidigare artikel som kritiserade dagens vänster för att vara politiskt korrekt. Under kommande sex veckor publiceras 14 debattartiklar i serien som DN:s kulturchef Björn Wiman menar utgjorde vårens stora kulturdebatt och som har fått stor medial spridning (intervju Wiman). Axess, tidskriften inom humaniora och samhällsvetenskap med målet att vara en knutpunkt mellan den akademiska och publicistiska världen, gav under samma period ut ett temanummer på ämnet feminism. Under våren skrev också det trendriktiga magasinet Nöjesguiden temanummer om det alltmer utbredda näthatet mot kvinnor. Jämställdhetsfrågor och framför allt feminism kan därmed tolkas vara ett högaktuellt ämne. Antalet politiska aktörer som vill definiera jämställdhet har stigit och gemensamt är att de alla åberopar demokrati för att legitimera sin politiska agenda. Sveland beskriver i sin artikel hur hatet mot mångfalden och antifeminismen hör ihop och hur *kulturmarxism* och *politisk korrekthet* har blivit dagens högerpolitiska skällsord. Gränserna förflyttas, enligt Sveland, sakta åt höger där idéer om stats- och mediefeminismens hegemoniska kontroll etableras och extremisterna numera bjuds in till tv-sofforna samtidigt som näthatet breder ut sig i kommentarsfält och nättrådar. Den diskussion om jämställdhet som tar form i *Hatet och politiken* sätter fingret på aktuella frågor i det demokratiska samtalet och ger oss anledning att ställa frågan hur det egentligen står till med svensk jämställdhet och demokrati och hur det demokratiska samtalet förs i debatten.

Syfte och frågeställningar

Det huvudsakliga syftet med studien är att kartlägga det jämställdhetspolitiska samtalet utifrån debattartiklenserien *Hatet och politiken* med speciell tonvikt på feminismens historiska och aktuella förhållanden. Avsikten är att tydliggöra de åsikter som förs fram i debatten med stöd i det teoretiska ramverket. Artikelserien blir ett uttryck för en större samhällsdebatt om

jämställdhet där feminismens status som demokratirörelse allt mer har kommit att kritiseras. Enligt Rosanvallon (2006) och Dahlgren (2009) har det demokratiska engagemanget antagit nya former. Intresset för de traditionella politiska institutionerna har fått ge vika för alternativa politiska krafter i form av sociala rörelser. Genom analysen vill vi nå en bredare förståelse för de sociala rörelsernas demokratiska premisser utifrån typiska senmoderna markörer som den politiska misstron, den allt mer omfattande medialiseringen av politiken och det ideologiskt tolkningsbara demokratibegreppet. De frågeställningar vi har arbetat utifrån är: Hur kan vi förstå den konflikt som uppkommit om hur jämställdhet och demokrati bör definieras? Hur präglas konflikten av att den utspelar sig på den mediala arenan? Hur kommer det sig att jämställdhetsdebatten *Hatet och politiken* har blivit så polariserad?

Tillvägagångssätt

Kritiska glasögon

Vi placerar vår studie inom ramen för den hermeneutiska traditionen. Hermeneutikens vetenskapsteoretiska principer innebär att våra tolkningar får en central roll i analysen. Verkligheten är subjektiv och behöver tolkas snarare än mätas (Merriam 1994:31). Våra analytiska tolkningar är präglade av det teoretiska ramverket och resultaten hade givetvis sett annorlunda ut om studien haft en annan ämnesmässig placering och andra teoretiska utgångspunkter. Utifrån ett intersektionellt perspektiv har vi försökt belysa hur olika dominansförhållanden i samhället korrelerar med varandra. Det intersektionella perspektivet härstammar från den kritiska traditionen och utgör i vår studie verktyg för att kunna belysa samband mellan makt och ojämlikhet. Detta genom att fokusera på individens möjligheter att agera politiska subjekt, sett utifrån samhällliga strukturer och rådande ideologier. Ett intersektionellt perspektiv vill synliggöra hur olika historiska och situationsbaserade maktrelationer skapas genom samverkan av kön, klass och etnicitet (de los Reyes & Mulinari 2005:16ff).

En innehållsanalys och fyra intervjuer

Vi har genomfört en kvalitativ innehållsanalys av 14 debattartiklar i serien *Hatet och politiken* som publicerades i DN under perioden 2012-02-08 – 2012-03-27 (hänvisningar till de fullständiga texterna finns i referenslistan). Den kvalitativa innehållsanalysen har sin grund i den hermeneutiska tolkningstraditionen som vi redogjorde för ovan. Innehållsanalysen utgår från synen på medietexter som konstruktioner vars betydelser är tolkningsbara. För att förstå en medietexts mer underliggande betydelser behöver vi dekonstruera och analysera dess innehåll (Östbye et al 2003:65). I en innehållsanalys beskrivs och tolkas innehållet i kommunikativa budskap (Merriam 1994:128) och blir därför relevant då syftet har varit att kartlägga meningsskiljaktigheter och argument. Då medierna har fått en alltmer betydelsefull roll, såväl för de politiska aktörerna som för allmänheten, kan vi med hjälp av aktuella medietexter utläsa samhällliga tendenser. Politiska texter är sällan enbart ett försök att formulera en allmängiltig politisk uppfattning och rättvisa, frihet och demokrati. De utgör också repliker i en debatt med andra politiska aktörer, vars betydelse framgår tydligare om det sätts i ett historiskt och aktuellt sammanhang (Beckman 2005:15).

Utöver den kvalitativa innehållsanalysen har vi hämtat inspiration från argumentations-, idé- och diskursanalys, då dessa har varit behjälpliga i vår tolkning av det empiriska materialet. Eftersom argumentation inte förekommer isolerad, utan är ett inslag i texter som inte enbart handlar om motstridiga åsikter, måste den hittas (Bergström & Boréus 2010:89). Det grundläggande antagandet är att varje given situation har olika möjligheter att förmedla samma budskap och kan framställas genom olika explicita uttryck (Sigrell 2001:31f). Det finns med andra ord ingen sann eller falsk argumentation, vilket ger oss ytterligare anledning att analysera vad som faktiskt uttrycks i den aktuella debatten. Traditionellt har politiska talare vädjat till medhåll för sina ståndpunkter genom att appellera till förnuftet och känslorna för att stärka sin trovärdighet (ibid:65) vilket vi har kunnat utläsa i debatten. En idéanalys har till uppgift att urskilja argument och knyta dessa till ideologiska förutsättningar (Bergström & Boréus 2010: 149f). Vi har utifrån vårt material kunnat identifiera idéer som kan hänvisas till debattörernas ideologiska grunder och även sett hur politiska föreställningar påverkar vilken innebörd debattörerna tillskriver jämställdhet och demokrati. Vår förförståelse och tidigare kännedom om avsändarperspektivet möjliggör en rimlig bedömning av vad avsändaren vill uttrycka för syn och idéer (ibid:29). Utöver ideologiska grunder har vi även identifierat vilka diskurser och normativa föreställningar debatten visar på. Genom att se till vilka som äger rätten att tala, till vem och med vilka följder kan den diskursiva makten synliggöras (Wahl et al 2008:115). Analysramen har konstruerats efter hur argumentationen förhåller sig till idéerna om *staten och statligt inflytande, det individualistiska och det kollektivistiska synsättet* samt till hur debattörerna använder sig av och förhåller sig till *demokratibegreppet* i sin argumentation. Vi har utöver artiklarna gjort tre intervjuer per telefon och en per e-post för att föra in fler nyanser till debatten och för att kunna belysa vår problemformulering med aspekter som inte framgår genom artiklarna (en intervjuguide bifogas i bilaga). Då intervjuerna är utförda per telefon och e-post har detta begränsat oss i våra möjligheter att kunna uppfatta de nyanser och tolkningar som ett personligt möte kan ge.

Empiri

Vår studie omfattar artikelserien *Hatet och politiken* som kan ses som ett uttryck för flera dagsaktuella samhällspolitiska frågor. Då serien omfattar 14 artiklar av sammanlagt 15 skribenter har vi haft möjlighet att utföra en totalundersökning. Då debatten visar på flera samhälleliga tendenser har vi, utifrån våra frågeställningar, valt att avgränsa oss till några utvalda aspekter. När vi tog del av materialet hade vi för avsikt att syna den svenska

jämställdhetens status. I mötet med empirin kunde vi konstatera att jämställdhetsfrågan är mångbottnad och övriga fokusområden tog form. Med hänsyn till våra frågeställningar har vi behövt redogöra för politiska meningsskiljaktigheter och individers olika förutsättningar att verka som politiska subjekt. Då den kritik som i debatten riktas mot feminismen känns igen i kritiken mot vänstern har även inneburit att denna relation har behövt problematiseras. Då vi har valt att koncentrera oss på vissa specifika aspekter i debatten har detta lett till att en del av skribenterna förekommer oftare än andra. Några av dem är Maria Sveland, som i sin roll som initiativtagare också blev tongivande i debatten, och Pär Ström som även han präglade samtalet. Vi har valt informanter utifrån hur deras skilda kunskaper och positioner har kunnat ge kompletterande svar till en komplex debatt. DN:s kulturchef Björn Wiman (per telefon) har bidragit med att ge oss en förståelse av DN:s politiska position i debatten och det faktum att artiklarna är publicerade under sektionen *Kultur och debatt*. Vi har låtit tre av debattdeltagarna få komma ytterligare till tals genom våra intervjuer. Maria Sveland (per telefon) och Pär Ström (per e-post) gavs möjlighet att uttala sig angående debattklimatet i Sverige, utifrån sina positioner som tongivande debattörer. Sven-Eric Liedman (per telefon) har fått tala utifrån sin position som idéhistoriker för att placera debatten i sin samhälliga kontext. Några av våra källor återfinns även i litteraturlistan, beroende av deras ämneskompetenser. För att underlätta läsförståelsen har vi skrivit ut *debattinlägg* respektive *intervju* vid de tillfällen då debattörerna medverkar i texten.

Forskningsbakgrund

Striden om jämställdheten

Feminismen lanserades som kvinnopolitiskt begrepp i Frankrike redan 1892 som en kamp för lika rättigheter mellan kvinnor och män och kan liknas med dagens jämställdhetsbegrepp (Clayhills 1992:109). Kampen för jämställdhet väcktes i begynnelsen från vänsterkanten under enad socialistisk och liberalistisk front (Hedvall 2011:17). Att det idag råder delade meningar om vad jämställdhet faktiskt ska innebära finns det många indikationer på. Sveriges jämställdhetsminister kallar sig inte för feminist samtidigt som det i Sverige har bildats ett feministiskt parti (Fi). Det svenska jämställdhetspolitiska projektet har kommit att präglas av konflikter kring hur vi ska nå fram till den gemensamma samhällspolitiska målsättningen. Kritik har riktats mot politiska initiativ som hävdas ha föranlett en feministisk statsideologi, som i debatten framställs som totalitär. Ur det traditionellt liberalistiska motståndet mot statlig inblandning har det vuxit fram en motreaktion på feminismens inflytande över svensk politik. En rörelse som går under namnet *jämställdism* eller *Jämställdhet 2.0* och som de senaste åren allt mer har kommit att påverka diskussionen om svensk jämställdhet och demokrati. Dessa sociala rörelser som strider om jämställdhetsdefinitionen har blivit fler och feminismen har tillskrivits en status som totalitär ideologi som sägs strida mot de grundläggande demokratiska värderingarna. Från mindre radikala kritikers håll hörs invändningar mot feminismens allt för snäva definition av jämställdhet. Gemensamt för kombattanterna är viljan att ensamma få definiera begreppet och att alla åberopar demokrati för att kunna legitimera sin politiska agenda.

Tidigare debattanalyser

Det finns flera exempel på forskning om politiska debatter som florerat i mediala sammanhang. Ett exempel på samhällspolitiska frågor som blivit omdiskuterade i media är studien av pressvakningen av världens första feministiska parti, Fi (Wendt & Eduards 2010). Forskarna fastställer hur representanter för Fi utmålas som extremister när feminismen politiseras och hur mediebevakningen verkar avgörande för den generella uppfattningen av kvinnors politiska organisering. Föreställningar som får konsekvenser i form av en fokusförskjutning där problemen istället förläggs på dem som uttalar kritiken och beskylls för att skapa könskonflikter och förtryck.

Det handlar om att vara i samklang med den svenska vardagen, som det uttrycks i en tidning, den förnuftiga och i grunden jämställda svenskheten, som på så sätt ställs mot den oförnuftiga och extrema organiseringen (Wendt & Eduards 2010:24).

Debatter av det här slaget visar på tendenser i det offentliga samtalet och hur samhällsdebatten är avhängig den ständigt omdiskuterade definitionen av demokrati – likt debattartikelserien som är aktuell för vår studie. I PISAS (1998:37f) rapport *DN Debatt och Brännpunkt* undersöker Wahlgren den fria åsiktsbildningen och det offentliga rummet. Rapporten visar på att det offentliga rummet är utarmat och menar att DN fungerar som ett debattforum främst för redan etablerade opinionsbildare. Det fastlås också att DN har betydelse för samhällsdebatten i Sverige och på så sätt i förlängningen även för demokratin. Wahlgren menar att medborgarna i idag lider brist på konstruktiva demokratiska samtal. Detta kan härledas till mediernas dominans i den politiska opinionsbildningen som bland annat framhäver enskilda personer och händelser snarare än visar på politikens komplexa karaktär med avvägningar, kompromisser och idéer sprungna ur ideologi (ibid:39).

Teoretiskt ramverk

Den opolitiska eran

Idag härskar demokratins ideal odelat men trots detta har det demokratiska politiska systemet kommit att bli föremål för stark kritik (Rosanvallon 2006:21). Den här studien kommer att utgå från Rosanvallons (2006) analys av dagens demokrati som han menar är präglad av politisk och demokratisk misstro. Det har skett en avideologisering av politiken inom ramen för den senmoderna tidsepoken. Vi lever enligt Rosanvallon i ett misstrons samhälle som uppstått till följd av en allmän urholkning av det politiska förtroendet vilket har legat till grund för hans demokratianalys. För att kunna bringa klarhet i den polariserade jämställdhetsdebatten behöver vi se till vilka samhälleliga villkor som dagens sociala rörelser verkar inom och på vilka sätt dessa kan komma att påverkas av aktuella förhållanden. Den samtida misstron mot det demokratiska politiska systemet kan förstås som en följd av den senmoderna erans nedskrivningar av metaberättelser, som de politiska ideologierna. För att kunna få förståelse för hur de aktuella sociala rörelserna har påverkats av dagens demokratiska förhållanden har vi även behövt sätta dessa i sin samhälleliga kontext och se till tidstypiska faktorer för den senmoderna eran. Då vi vill nå en bredare förståelse för de sociala rörelsernas förutsättningar utifrån den politiska misstron, medialiseringen av politiken och det tolkningsbara demokratibegreppet har vi behövt förhålla oss till den postmoderna samhällsutvecklingen i stort. Vi har dock valt att begränsa oss till Becks (2000) infallsvinkel för att bringa klarhet i industrialiseringens och individualiseringens inverkan på samhällsklimatet.

Den utlovade demokratin har inte levt upp till idealet om jämlikhet och har därmed banat väg för dagens politiska misstro. Missnöjet med det politiska och demokratiska klimatet har inneburit att det i skuggan av den representativa demokratin har vuxit fram motmakter som Rosanvallon (2006:25) menar ritar upp konturerna för en motdemokrati. Rosanvallon (2006:34) talar om medborgarskapets mutationer så som organisationen av intresse- och påtryckargrupper. De motdemokratiska krafterna mobiliserar en motpolitik som ska kontrollera den politiska makten genom att recensera makten vilket bidrar till medborgarnas förtroendeförlust. Debattartikelserien som studien omfattar kan ses som uttryck för de motdemokratiska krafter som Rosanvallon menar är synonymt med den senmoderna eran. De politiska diskussioner som förs i debatten ger uttryck för den negativa suveränitet som vill förhindra de folkvaldas maktutövning och som befäster bilden av den traditionella politiken

som ett elitprojekt. Med anledning av att den politiska arenan har utvidgats i samband med utvecklingen av mediasamhället har detta föranlett att studien även innefattar Dahlgrens (2009) analys om mediernas växande roll under den ständigt föränderliga demokratin.

De sociala rörelsernas arena

Medborgarnas minskade förtroende för de traditionella politiska institutionerna visar sig bland annat genom det ökade röstskolket. Samtidigt menar Dahlgren och Rosanvallon att analysen av den samtida demokratin kräver att vi tar hänsyn till nya former av politiskt engagemang. Medborgarnas politiska deltagande har sett olika ut under demokratins historiska utveckling. Idag är överläggningen det bärande elementet för att delta demokratiskt (Dahlgren 2009:8). Med överläggning menar Dahlgren att det politiska engagemanget formas kring sakfrågor snarare än ur ideologi, som i fallet med de sociala rörelserna. Rosanvallon hävdar att det är i ljuset av den ökade övervakningsmakten och överläggningen vi bör förstå uppkomsten av de nya sociala rörelserna, som exempelvis den feministiska. I takt med att den feministiska rörelsen vunnit mark har det antifeministiska motståndet vuxit, en rörelse som även den hänvisar till demokratiska värderingar. I debatten *Hatet och politiken* har vi sett att antifeministerna anklagar makthavarna för att föra en statsfeministisk politik som genom strukturell diskriminering missgynnar män. Konflikten om definitionen av jämställdhet som uttalas i debatten är ett uttryck för hur de nya politiska aktörerna vill mobilisera krafter som kan påverka politiska beslut. Media har idag kommit att bli de sociala rörelsernas främsta politiska arena. Konflikter av det här slaget visar enligt Rosanvallon (2006:138) på att de demokratiska idealen har tagits på största allvar och problematiserar därmed bilden av den politiska dystopin som vanligtvis utmålas. Feminismen har länge haft en position som etablerad påtryckarmakt. Jämställdisterna har vuxit fram som en reaktion på feminismens landvinningar för att försvara en annan definition av demokrati. De menar att feminismen som har skrivits in i det demokratiska samtalet i allt större utsträckning har integrerats i statsapparaten och blivit en statsideologi.

Målet för motmakterna är att vaka över de folkvalda politikerna så att de uppfyller kravet på att tjäna de gemensamma väl, något som såväl feminismen som jämställdismen gör anspråk på. Mediernas roll som tredje statsmakt kan enligt Rosanvallon (2006:59) förklaras genom mediernas fundamentala makt över övervakningen. Medierna tjänar dessa gruppintressen eller sociala rörelser på så sätt att de synliggör motmakterna och får representera den allmänna

opinionen. Det är den indirekta makten som uttrycks via denna allmänna opinion som medierna kan påverka. Då villkoren för att etablera sina ståndpunkter på den mediala arenan även påverkas av samhällsliga dominansförhållanden har vi sökt stöd i Frasers (2003) teorier om behovet av att synliggöra dessa positioner. DN är Sveriges största morgontidning och besitter därmed en position som en av Sveriges främsta opinionsbildare. På så sätt utgör DN en viktig politisk arena för sociala rörelser att verka inom för att synliggöra och därmed mobilisera. Publicitet har kommit att bli de motdemokratiska organisationernas främsta målsättning och medierna är medlet för att nå ut (Rosanvallon 2006:67).

Hatet och politiken

En analys av debatten

Under våren 2012 kom debattartikelserien *Hatet och politiken* att visa på ett brett spektrum av åsikter kring hur Sverige bör nå de jämställdhetspolitiska målen. Trots en gemensam målsättning syns inga ambitioner att mötas. Den diskussion som tar form kommer till stor del vila på ideologiska grunder och konflikten om definitionen av jämställdhet och demokrati kan spåras till synen på individ och samhälle. I debatten synliggörs en aktuell konflikt om vad jämställdhet egentligen innebär, vilket vi har tagit fasta på i vår syftesformulering. Med vår ambition att förstå polariseringen i debatten har vi behövt ta hänsyn till de politiska idéernas ideologiska ursprung. Från konservativt och liberalt håll kritiseras Sverige för att föra en statsfeministisk politik och feminismen tillskrivs en ideologisk status som står i samklang med den vänsterpolitiska rörelsen. I vår kartläggning har vi kunnat fastställa att argumentationen mot feminismen hämtar inspiration från den kritik som traditionellt sett har riktats mot vänsterkanten. Vänstern anklagar i sin tur det nyliberala etablissemang för extremism och sätter dessa i relation till Anders Bering Breivik och 30-talets Tyskland. Hos vänstersympatisörerna hörs en klagosång som främst behandlar hur kvinnohatet och främlingsfientligheten går hand i hand och hur viktigt det nu är att försvara de politiska landvinningar som feminismen och antirasismen tidigare har erövat. Det blå blocket beskrivs således med högerspöket ständigt närvarande medan vänsterrörelsen beskylls för att förespråka totalitarism. Gemensamt är att motståndarsidan genomgående utmålas som fienden som står i direkt strid med det demokratiska samhället. Debatten *Hatet och politiken* har förts i DN som presenterar sig som oberoende liberal och fri från partier, organisationer och ekonomiska maktsfärer. Genom DN ska människor, oavsett social bakgrund få möjlighet att följa vad som händer i världen och kunna delta i debatter om viktiga samhällsfrågor. I linje med upplysningstraditionen vill DN *bidra till att svenskarna förblir ett läsande och tänkande folk*. DN menar sig *slå vakt om objektiviteten och oberoende verksamhet på alla plan* (Dagens Nyheter). Kultursidorna är enligt kulturchef Wiman en fri arena som inte ska färgas av DN:s liberala ståndpunkt. Här svarar skribenterna för de åsikter som formuleras (intervju Wiman).

Analyskapitlet inleds med en resa i ideologiernas fotspår då en närläsning av debattinläggen har visat att det inte enbart är politiska sakfrågor som diskuteras, utan att konflikterna även visar på ideologiska motsättningar. För att kunna nå en ökad förståelse för den tydliga polariseringen i debatten presenteras nedan en kort introduktion till de politiska ideologier

som debattörerna kan tolkas vara förespråkare av. För att kunna besvara våra frågeställningar har vi behövt söka svar utanför den specifika sakfrågan som rör jämställdhet och därför kommer omständigheter som vi bedömer relevanta att behandlas. Analyskapitlet har rubricerats efter debattartiklarnas titlar och är uppdelat i tre delkapitel som var och ett avslutas med konklusioner som i sin tur föranleder till slutdiskussionen *Hatet som gör mig politiskt deprimerad*.

I ideologiernas fotsår

Kritik mot olika ideologier och politiska inriktningar är flitigt förekommande i debatten, detta trots att debattörerna inte positionerar sig uttalat ideologiskt. Genom att placera debatten i ett politiskt och historiskt sammanhang kan debattörernas positioner och argumentation belysas ut ett vidare perspektiv.

Vad är vänster och vem är vänster? Det är två frågor som ropar efter svar. Alla vet att de politiska begreppen höger och vänster härstammar från franska revolutionen. De som satt till vänster i nationalförsamlingen ville ha större samhällsförändringar än de som satt till höger. Den avgörande frågan gällde fördelningen i samhället. De radikalaste ville ha samma rösträtt för alla, män och kvinnor, svarta och vita, rika och fattiga. De strävade också efter ekonomisk och social jämlikhet (debattinlägg Liedman).

Idéhistorikern Sven-Eric Liedman menar, trots sin vänsterpolitiska bakgrund, att det är *Dags för vänstern att anså i rabatten*. Detta efter att ha fört en diskussion om att hur dagens socialistiska rörelser allt mindre har kommit att handla om ekonomisk jämlikhet till fördel för identitetspolitik. Socialismen innebar ursprungligen att självbestämmanderätten sattes i relation till individers olika förutsättningar utifrån samhälleliga strukturer (Ball & Dagger 2011:185). Kravet på jämlikhet inom socialismen omfattar främst den ekonomiska friheten och jämlikheten, men även andra privilegier som ger vissa individer företräde framför andra behöver upphävas (Liedman 2005:204). Den socialistiska ideologin vilar därmed på ett kollektivistiskt synsätt. Det här uppmärksammas även av statsvetaren Bo Rothstein som i sin artikel *Vänstern måste rannsaka sig själv* påtalar de problem som vänstern med sitt kollektivistiska synsätt och sin identitetspolitik inte har lyckats förebygga (debattinlägg Rothstein). Författaren Dilsa Demirbag-Sten bekräftar Rothstein i kritiken mot dagens vänster som hon anser ha tappat tilliten till de demokratiska visionerna; individens rätt till en framtid som också kräver gemensamma skyldigheter att möjliggöra denna framtid.

Vad fick man istället? Man fick identitetspolitik och kulturrelativism. När man resignerar om samhället som ett gemensamt projekt för att förändra individers och grupper villkor, så är det bara alltför lätt att gömma sig bakom en tanktom relativism där alla värdesystem är lika bra och där ingen ska tala om för någon annan om vad som gäller. I en värld där det inte finns sanningar utan bara åsikter behöver man inte bekymra sig om att formulera en politisk framtidsvision (debattinlägg Demirbag-Sten).

Den identitetspolitik som nämns och kopplas samman med relativism syftar till vänsterns politiska ambitioner att uppmärksamma ojämlika positioner och som inspirerats av mångfaldstanken. Politiken kom att handla om att lyfta vissa kollektivs behov och genom det synliggöra samhällsliga strukturer då den allmänna rösträtten även kräver att vi problematiserar samhällspositioner. Liberalismen har istället historiskt levt med farhågor om att klassgrupper eller kollektiv ska komma att besitta makten och förfördela individen. Detta resonemang avspeglas i flera av debattinläggen och tillspetsas genom jämställdisterna Pelle Billing och Pär Ströms argumentationer. Det är individerna som ska föra utvecklingen framåt, inte den stora massan. Yttrandefrihet står i fokus, friheten att uttrycka tankar och idéer måste vara total och det är av särskilt vikt att extrema åsikter får komma till tals. Istället för att tillbakavisas och tystas ner ska de lyftas fram eftersom det finns möjlighet att de nya tankarna kan bidra till nya sanningar. Alla idéer måste få komma fram i den allmänna debatten, det är den enda vägen till sanningen och dessa bör inte stoppas av en vrång lagstiftning (Liedman 2005:182f). Med utgångspunkt i DN:s oberoende liberala ställning och som verktyg för skribenterna att agera offentligt genom ger vi oss in i debatten.

Debattklimatet

God står mot ond

Som tidigare nämndes är det Maria Sveland som inleder debatten med inlägget som beskriver hur den politiska kartan håller på att ritas om. Det är dock först när Sveland jämför Breiviks hat mot kulturmarxism med högeretablissemangets mer rumsrena motstånd mot det politiskt korrekta som debatten höjs väsentligt.

Just hatet mot det så kallade politiskt korrekta, eller kulturmarxismen, är ett genomgående tema bland antifeministiska bloggare som Pär Ström eller Pelle Billing. I deras värld råder en stats- och mediefeminism som utövar en hegemonisk kontroll över åsikter och värderingar. Och eftersom gränserna långsamt förskjutits kallar ingen Pär Ström eller Pelle Billing för de extremister de faktiskt är, tvärtom bjuds de in till tv-soffor och debatter och erbjuds utrymme på olika forum (debattinlägg 1 Sveland).

Sveland skriver därmed in debattörerna och författarna Pär Ström och Pelle Billing bland de extremister som medverkar till hatet som gör henne politiskt deprimerad. Sveland menar att feminism och mångfald är den politiska korrekthetens två kärnor och att vissa sanningar är för obekväma för att sägas. Ströms svar till Sveland publiceras två dagar senare.

Jag reagerar mot flera inslag i Maria Svelands artikel. För det första tillämpar hon ”guilt by association” genom att försöka klistra ihop mig med massmördaren Anders Behring Breivik och tysk judepolitik på 1930-talet. Det är ett fult knep som borde vara ovärdigt en etablerad författare och kulturpersonlighet (debattinlägg Ström).

Rosanvallon (2006:55) menar att ryktet idag har kommit att bli förtroendets främsta stöttepelare. Liksom hedern är ryktet en form av symboliskt kapital som grundas i det sociala omdömet. Det har därför blivit en politisk strategi att smutskasta motståndet som ett effektivt sätt att sänka motståndarens auktoritet. Sveland talar om Ström och Billing som *de extremister de faktiskt är*, och ägnar sig egentligen därmed inte åt ”guilt by association” som Ström skriver, utan fastslår istället vad hon upplever är deras faktiska status. Detta kan förstås som ett försök till att avlegitimera Ströms politiska agenda. I och med en sådan inledning i debatten lägger Sveland även nivån för det demokratiska samtalet och för hur Ström förväntas bemöta hennes ord. Sveland menar sedan i sin intervju att jämställdisterna använder samma strategi för att avlegitimera feministernas budskap.

Det är som att det inte finns någonting emellan oss och de där hatiska ledarskribenterna. Idag är du radikalfeminist om du pratar om något så oradikalt som individualiserad föräldraförsäkring. Det där tror jag är en medveten strategi – de vill stämpla feminister som extrema och försöker få hela feminismen att framstå som extrem. Det är ett radikalt annat tonläge än det var tidigare (intervju Sveland).

Enligt Rosanvallons (2006:56) teorier om ryktesspridningens makt får de ömsesidiga extremistanklagelserna genomslagskraft. Extremism ingår inte i den sociala normen och att berykta motståndaren blir därför ett kraftfullt politiskt instrument för att omintetgöra motståndet. Även Liedman har observerat hur debatten intensifierades när Sveland kopplade samman motståndet med starkt negativa associationer.

Det är flera saker om retar folk. Den ganska omedvetna vänstern som gör anspråk på mycket och sen hatdebatten som sattes igång i och med Sveland. Den väckte starka reaktioner när hon satte

rasismen och antifeminismen på samma sida. Den sammanställningen blev braständaren (intervju Liedman).

Ström svarar Sveland med liknande retorik när han beskriver feminismen som en statsideologi. Att beskylla Sverige för att bedriva politik på statsideologiska grunder för tankarna till totalitarism. Därmed blir kritiken angående statsfeminismen inte enbart en kritik mot den feministiska rörelsen utan även mot den representativa demokratin. Rosanvallon (2006:220f) menar att det här är synonymt med många av dagens sociala rörelser vars politiska strategi vilar på skrämselfpropaganda. Genom att fokusera på att ingjuta rädsla för ett pågående förfall och kriminalisera makten kan dessa framstå som räddarna i nöden. Bergström & Boréus (2005: 92f) menar att argumentation kan ses som att kriga eller konstruera byggnader och att stridsmetaforen är betydelsefull i debatter kring ideologiska frågor. Detta finns det otaliga exempel på i debatten *Hatet och politiken* där Sveland pratar om hat, aggressivitet, våldtäkt och mord, Ström nämner våld, hat och rädsla och Rothstein skriver om offer och vapen som slits ur de politiska händerna för att nämna några exempel. Debattörernas förmåga att föra diskussionen på en emotionell nivå kan förstås genom att det idag i politiska sammanhang är vanligare att recensera sina motståndare än att formulera egna politiska initiativ och är en av den alternativa politikens främsta kännetecken.

Därför ska vi akta oss för att argumentera med känslorna

Med stigande förvåning har jag följt den debatt som emanerade ur Maria Svelands känslomässigt uppskrivade och illa argumenterade text, men föreställer jag mig, uppriktigt bekymrade text, där hon hävdar ett samband mellan växande rasism och växande kvinnohat (debattinlägg Heberlein).

Etikprofessor Ann Heberlein uppmärksammar här en fokusförskjutning i debatten där sambandet mellan växande rasism och kvinnohat underkastas skribenternas illa förda retorik. Även statsvetaren Gina Gustavsson menar i sitt debattinlägg att det mest oroväckande i debatten är att debattörerna tenderar att argumentera autentiskt på bekostnad av den egentliga sakfrågan. Kritiken mot att vädja till människors känslor har alltid varit omstridd. Förnuftet har traditionellt tillskrivits beständighet medan känslorna har uppfattats som farliga och upproriska både hos den enskilda människan och inom hela samhällsordningen (Johannesson 2004:19).

Från såväl höger som vänster antas målet ofta vara att dra in oss i en rasande känslostorm. Det ska argumenteras personligt, och främst av allt, autentiskt. Debattören ska huttra, vid blotta tanken på

motståndarens position. Gärna få ont i magen. Den som känner starkast och mest äkta har rätt (debattinlägg Gustavsson).

Dahlgren (2009:84f) beskriver den traditionella relationen mellan retorik och politik där förnuft ofta har premierats före passion då känslargument riskerar att underminera trovärdigheten. När den politiska aktiviteten nu allt mer omfattar alternativa politiska krafter kräver retoriken istället engagemang och delaktighet och då blir känslor och passion effektiva drivmedel. När politik till stor del bedrivs utanför de traditionella politiska institutionerna har förnuftet därmed fått ge vika för passionen. Vikten av den emotionella retoriken förstärks även av kraven om publicitet, synlighet är de sociala rörelserna främsta målsättning.

Nej, Maria Sveland, om något på genusområdet är extremistiskt i Sverige så är det feminismen. Den rörelsen hade högst berättigade krav i sin begynnelse, men har sedan länge lämnat tanken om jämställdhet bakom sig (debattinlägg Ström).

Ström menar att han blir kallad för extremist då han eftersträvar lika rättigheter och skyldigheter oavsett kön. Detta genom att återigen göra lagen könsneutral, något som Ström menar att feminister brukar säga nej till. Ström menar att dagens demokrati inte ger skäl nog för dagens lagstiftning som tar hänsyn till könsspecifika intressen. Genom att tala om feministernas rädsla återkommer argumentationen som anspelar på känslor som retorisk strategi.

De är rädda nu. De är rädda för sanningen och rättvisan. De är rädda för en könsneutral lagstiftning. De är rädda för att bli av med sina privilegier och sitt tolkningsföreträde (debattinlägg Ström).

Ström väljer här att tala om kvinnors tolkningsföreträde vilket är ett ord som feminister brukar använda i manliga termer. Detta är bara ett av många exempel i debatten där motståndarna använder sig av samma begreppsliga beskyllningar och liknande retorik. Billing instämmer i kritiken av feminismen, men använder sig av en annan retorik. Medan Ström och Sveland går in i olika offerliknande rollen och ofta söker medhåll och sympati genom känslor, använder sig Billing mer av ett traditionellt förnuftsbaserat resonemang.

En av grundbultarna i mitt jämställdhetsarbete är att kvinnor och män ska ha lika rättigheter och skyldigheter i alla lägen. Vi ska vara lika inför lagen helt enkelt. En annan viktig princip är att diskriminering aldrig ska accepteras [...] Viktigt att påpeka att det finns gott om utrymme för både kvinno- och mansfrågor, och inte sällan är det tätt sammanflätade (debattinlägg Billing).

Genom denna retorik positionerar sig Billing mer som en jämställdhetsförespråkare medan Ström snarare framstår som aggressiv, på ett sätt som inte är helt olikt det han kritiserar sina motståndare för. Billings citat kan tolkas som ett försök att närma sig en förhandling, en ambition som annars knappt förekommer i denna debatt där retoriken istället genomsyras av angivelser. Att uppleva sig orättvist anklagad ger ofta följden att den utsatta svarar offensivt, vilket kan vara ytterligare en tänkbar förklaring till att kommunikationen i debatten stagnerar och att fokus förs bort från sakfrågan.

I dag har feminismen urartat till en kravmaskin som växt samman med makten, och som begär privilegier för kvinnor samtidigt som den ignorerar mäns problem och ofta sprider manshat omkring sig (debattinlägg Ström).

Det som Ström benämner som manshat är enligt Eduards (2002:118) en vanlig invändning när kvinnor tar organiserad ställning mot mäns agerande. När män utpekats som ett kollektiv, i negativa termer, desto mer motstånd ger det upphov till i likhet med resonemanget ovan. Kvinnor med politiska krav anklagas ofta för att bryta harmonin mellan könen och ställs som ansvariga för att undergräva den demokratisk dialog (ibid). Denna fokusförskjutning konstaterades även i pressbevakningen av Fi (Wendt & Eduards 2010). Holmberg (1996:58f) menar att oavsett om maktförhållanden grundar sig i kön, etnicitet eller klass är tanken om den underordnade gruppens revolt skrämmande. Utifrån resonemanget om recensionspolitiken kan vi förstå den aggressiva retoriken i debatten. När kvinnor kallas för manshatare behöver det, utöver ett argumentationsanalytiskt perspektiv, även förstås utifrån det historiska motståndet mot kvinnors politiska organisering. Genom att studera hur den manliga hegemonin bemöter motkrafterna som utmanar rådande dominansförhållanden kan den diskursiva makten synliggöras (Wahl et al 2008:115). Det ligger i den härskande gruppens intresse att utmåla motståndarna som ett samhällshot och anspela på rädsla för att underminera motkrafternas politiska krav. Då bli anklagelsen om manshat en effektiv strategi för att avlegitimera feminismens politiska agenda.

Hatet skapar rädsla och tystnad

Det intressanta (och sorgliga) är att se att samma förnekelse funnits i den del av debatten som handlat om hatet mot oss feminister. Det är en förnekelse som nästan blir humoristisk när man sitter med inkorgen full av mejl med rubriker som "Du är ägd din jävla fitta". Hatet som jag och

flera med mig möter varje gång vi tar upp feministiska frågor har som Anna-Klara Bratt skrev (DN 22/2) blivit en del av arbetsbeskrivningen (debattinlägg 2 Sveland).

De återkommer gång på gång i debatten, beskrivningarna om hatiska kommentarer om hot och våld som konsekvens av de ståndpunkter som uttrycks i det demokratiska samtalet i media. Anonymiteten på Internet har gett fritt utrymme att kommentera och hävda sina åsikter utan att direkt behöva stå till svars. En fullt legitim fråga att ställa sig är vad detta får för konsekvenser för det demokratiska samtalet. Dahlgren menar att vi idag deltar i politiken under nya premisser, något som även bekräftas av Rosanvallons (2006:69) resonemang om hur deltagardemokratin har tagit sig nya former. Internet har blivit motpolitikens främsta arena. Den feministiska samhällsdebattören Anna-Klara Bratt svarar i debatten om politisk depression med att beskriva Feministiskt Perspektivs kartläggning av antifeminism.

Det är inte om det seglivade och psykiskt sjuka hatet mot kvinnor som talar, har åsikter och syns i offentligheten i allmänhet utan ett ideologiserat och grumligt, växande hat mot feminister i synnerhet. Naturligtvis måste detta hat sättas i ett större sammanhang. Vad står hatet för, vad kantas det av, när uppstod det, vilka uttalar det och vad säger det om vår tid? (debattinlägg Bratt).

Bratt menar att det hat mot feminister som Sveland tar upp behöver kontextualiseras genom att placeras in i det högerpolitiska klimatet. Flera av feminismens försvarare i debattartikelserien ger uttryck för den förnekelse som Sveland skriver ut i sin slutreplik. Främst syftar det till förnekelsen av det allt mer utbredda feministhatet som florerar i medierna.

En av frågorna vi ställde oss var varför det ekar så tomt mellan de faktiskt mordhoten och resten av offentligheten. Finns det inget där emellan? Finns det bara ett fåtal offentliga feminister och ett antal skrämiga antifeminister varav de flesta verkar anonymt hemma vid datorn? [...] Vilka som bryter igenom nätväggen och tar sig ut i verkligheten är på förhand omöjligt att säga, men att ignorera varningarna, tongångarna, och hoten när de ligger i den egna mejlboxen vore ju inte klokt? (debattinlägg Bratt)

Under studiens gång blir det tydligt att det finns en skillnad på vilka konsekvenser ett offentligt uttalande ger beroende av könstillhörighet. Något som styrker Bratts observationer om att dödshot är en del av arbetsbeskrivningen för en offentlig feminist. Detta framgår dessutom av Liedmans intervju där han beskriver sin respons efter debatten som ett helt spektrum av åsikter. Han har dock inte behövt motta någon form av dödshot, detta trots att även han belyser feminismens kapacitet som ett verktyg för maktanalys. Observationen

bekräftas indirekt även av Ström som i sin intervju vittnar om att hans bidrag i debatten enbart nått honom som positiva reaktioner.

Många har hört av sig och uttryckt glädje över den och de har sagt att de håller med. Mina motståndare har inte hört av sig direkt till mig, men jag vet ju att de har sågat min artikel (intervju Ström).

Utifrån våra tolkningar får en medverkan i mediala sammanhang drastiskt olika konsekvenser. Fraser (2003:148f) utvecklar ett resonemang kring den inbyggda problematiken i liberalismens idé om offentligheten som politisk arena. Den offentliga arenan är inte kulturellt nollställd och kan således inte utgöra undantag befriade från dominansförhållanden. Debattörerna blir, oberoende av politisk eller ideologisk utgångspunkt, bemötta olika beroende av samhällsposition. Detta blir tydligt i debatten, då de kvinnliga förespråkarna för feminismen blir bemötta på ett annorlunda sätt än de manliga. Fraser ställer sig kritisk till att inte uppmärksamma positionerna som de politiska aktörerna på den offentliga arenan talar utifrån då detta har betydelse för hur budskapet kommer att uttolkas. Utifrån det här resonemanget kan vi förstå varför Liedman i egenskap av man och idéhistoriker inte blir utsatt för det hot och hat som exempelvis Sveland och Eduards vittnar om. Detta trots att Eduards inte enbart talar utifrån en position som kvinna utan även som professor i statsvetenskap. Trots att vi ser liknade argumentationsteknik hos Ström och Sveland ser vi en skillnad i responsen. Då Ström, som han själv beskriver det, inte har utsatts för dödshot. Dödshot som ju är ett faktiskt uttryck för det hat som Ström förnekar och som Linton menar att feminismen får representera.

Allt sedan samlat i ett växande hat mot en allt tydligare måltavla: den politiska korrektheten, det vill säga feminismens och mångfaldens försvarare (debattinlägg Linton).

Därför är det en lättnad att kallas idiot

Män lyssnar på män. Man vill bli respekterade av män, beundrade av män, smickrade av män. Kvinnor vill också bli respekterade av män, beundrade och smickrade: inte för sin sex appeal utan för sin intellektuella förmåga. Det vet männen. Det är därför de hatmejl jag får från män alltid handlar om mitt utseende ("ditt blonda luder", "din spacklade hora") och mitt kön (jävla fitta) och aldrig om mina argument. Det skulle vara en lättnad att någon gång bli kallad idiot istället för fitta/hora/luder. Att slippa reduceras till en kropp, ett kön. Att faktiskt, någon gång, bli bemött som en tänkande varelse (debattinlägg Heberlein).

På det sätt som Heberlein beskriver att hon i sina politiska argument reduceras till kön har konstaterats som generellt för kvinnor som verkar inom politiken. Att framställas som ett sexualiserat objekt är att ifrågasättas som politiskt legitimt subjekt (Wendt et al 2010:25). Detta får alltså konsekvenser för vilka röster som får dominera det demokratiska samtalet och hur budskapet uttolkas. Detta styr även debattklimatet och tillträdet till den mediala arenan. Fraser (2003:150) menar att vi behöver ta hänsyn till att vi har olika förutsättningar när vi deltar på den offentliga arenan och ställer sig därmed kritisk till att man inte problematiserar detta i den liberala demokratin. Något som även vänstern gör anspråk på genom sin identitetspolitik. Det finns en risk för att offentliga processer som i enlighet med dagordningsteorin påverkar de politiska beslutsfattarna gynnar dominerade grupper och missgynnar underordnade som förstärker ojämlikheten och gör att samhällsstrukturerna befästs och blir sanna i sina konsekvenser. Heberlein konstaterar att det latenta, passivt aggressiva kvinnohat som både män och kvinnor bär måste problematiseras och att varje text som protesterar mot ett destruktivt samhälle är viktig (debattinlägg Heberlein). På vår fråga om hur debattörerna Ström och Sveland ser på debattklimatet i Sverige och om man vågar skriva vad som helst är de överens. De menar att det är lågt till tak, men att begränsningarna är baserade på olika premisser och får olika konsekvenser

Det är väldigt lågt i tak. På vissa områden råder väldigt snäva ramar för vad man får säga. Ett sådant område är genus/feminism. Det är som en kyrka förr i världen - kritiserar man den heliga läran är man kättare och ska helst brännas på bål. [...] Det går inte att prata om jämställdhet på ett sansat sätt. Helt omöjligt. Antingen håller man med feminismen och säger "ja och amen" eller också blir det hysteri, kaos och personangrepp (intervju Ström).

Det är lågt i tak då feminismen är brännmärkt. När man bemöter någon som Pär Ström med att han har en konstig verklighetsuppfattning får man höra att feministerna styr. Trots att man lägger fram belägg och säger att det där håller jag inte med om. Vi lever i en värld som på inga sätt är rättvis när det kommer till kön, sexualitet eller vad det nu kan vara. Men han förvränger fakta och statistik på ett helt fantastiskt sätt (intervju Sveland).

I ovanstående citat framträder polariseringen tydligt, då både Ström och Sveland utgår från sin verklighet som den enda rätta och beskriver motståndarens totala oförståelse inför varandra. Ström menar att han behandlas som en kättare och Sveland poängterar hans märkliga verklighetsuppfattning. Det går enligt båda debattörerna inte att prata om jämställdhet på ett sakligt sätt, ett uttalande som ovanstående citat även blir ett bevis för. Kommunikationsstrategier som att dramatisera genom ironi, anspela på personliga

erfarenheter och att visualisera exempelvis genom känslor menar Dahlgren (2009:91) är en del av det nya politiska landskapet. Syftet är att forma den sociala verkligheten så att den inte stämmer överens med meningsmotståndarnas ideologier, vilket även kan liknas vid Gustavssons tidigare observation om att argumentera autentiskt.

Jag är ju avtrubbad, man blir ju störd av det här, första gången det kom ett dödshot är det klart att det var en käftsmäll men nu som etablerad feminist känner jag ju dels till det allmänna drevet som t.ex. det mot Fi och det öppna feministhatet och dels så har jag blivit avtrubbad. Men det är klart att det har avskräckt andra offentliga feminister när vi känner till hur det ligger till (intervju Sveland).

Genom det mediala utrymmet kan politiska krafter mobilisera den allmänna opinionen och publicitet blir därför grundläggande för påtryckarmakternas politiska inflytande. Hur de sociala rörelserna beskrivs och omnämns i mediala sammanhang utgör medborgarnas viktigaste källa för politisk information. Strömbäck (2001:172f) menar att medierna idag har en utbredd makt över människors uppfattning av politik då vi idag nästan uteslutande kommer i kontakt med politiken indirekt via medierna. En viktig faktor för mediernas påverkanspotential är dess trovärdighet och tyngd i medielandskapet. Här är feminismen inte är ett undantag, då medierna även har bidragit till det samhällspolitiska samtalet om feminism.

Det är något med feminismen som blev tydligt efter 2005 i samband med Könskriget och drevet mot Fi. Feminism gick från att vara konsensus på något sätt, alla var feminister jag tänker på politiker och sådär, till att bli ett ord som blev brännmärkt. Det blev startgropen och bredde en väg för det öppna och legitima feministhatet (intervju Sveland).

Konklusion: Utifrån ovan förda resonemang ser vi hur relationen mellan medierna och de sociala rörelserna är avgörande för deras överlevnad. Publicitet har därför kommit att prägla alla deras aktioner vilket även känns igen i retoriken. I den aktuella debatten ser vi exempel på ryktesspridning i form av nedskrivningar där motståndarna sammanlänkas med fenomen som väcker starkt negativa konnotationer. Båda sidorna beskriver varandra som extremrörelser vilket är en effektiv avlegitimisering av motståndarens ståndpunkt. Detta kan även ses som en effekt av den politiska retorik som dagens samhällsklimat kräver, då det traditionella politiska förnuftet har fått ge vika för sakfrågornas känsla och passion. Flera av inläggen nämner hur det aggressiva debattklimatet kan komma att innebära en självzensur, vilket inte är förenlig med de ställda demokratiska idealen. Framför allt pekar debatten på att kvinnor i offentligheten, i högre utsträckning än män, är måltavlor för hataktioner från anonymt håll. På

samma sätt behöver vi problematisera medborgarnas tillgång till konstruktiva politiska debatter då dessa tenderar att dramatiseras i media. Vi kan också konstatera att beroende av samhällsposition har vi olika förutsättningar att verka som politiska subjekt i det demokratiska landskapet. Utifrån de erfarenheter som vi har fått ta del av genom *Hatet och politiken* blir det därför svårt att finna rimlighet i Pär Ströms konstaterande av det feministiska tolkningsföreträdet.

Jämställda är vi allihop

Mansfrågorna har försvunnit till förmån för kvinnorna

Feministiska analyser av kvinnors och mäns levnadsförhållanden, i ljuset av etnicitet, klass och sexualitet, påstås ha fått för stort utrymme. Feminismen pekats ut som hotfullt maktlysten. Svensk jämställdhetspolitik sägs ha gått för långt och fallit i den statsfeministiska fälla som orättfärdigt ger till kvinnor och tar från män. Denna föreställning lever vidare trots att Sverige varken har något jämställdhetsdepartement eller ens en jämställdhetsminister som kallar sig feminist (debattinlägg Eduards, Holmberg, Langhorst & Olsson).

Som vi nämnt tidigare har det jämställdhetspolitiska projektet kommit att präglas av konflikter om hur vi ska nå den gemensamma målsättningen jämställdhet. Dessa konflikter vilar till stor del på det tolkningsbara demokratibegreppet. En i debatten vanligt förekommande invändning mot feminismen är att den beskylls för att vara en ideologisk kraft som infiltrerat den svenska statsapparaten. Viktigt för att kunna förstå konflikten kring hur jämställdhet bör definieras är att se vad denna argumentation grundar sig i. Ström skriver i sitt debattinlägg att vi kan konstatera att vi idag har en statsfeminism i Sverige.

Det har vi ju. Hur kommer det sig annars att lagstiftningen på ett tiotal punkter diskriminerar män? Att regeringens politik på ett antal områden uttalat gynnar kvinnor på mäns bekostnad? Att det utgår olika former av statsbidrag särskilt till kvinnliga företagare? Att det utgår statsbidrag särskilt för kvinnor som vill organisera sig? (debattinlägg Ström)

Staten har på olika sätt verkat för att stärka kvinnors oberoende. Genom den offentliga sektorn har kvinnor fått arbete och kunna frigöra sig från männen ekonomiskt och genom barnomsorg och föräldraförsäkring har kvinnor fått möjlighet att förvärvsarbeta. Staten kan därför ses som en viktig del i kampen för jämlikhet, vilket också är en av vänsterns och feminismens beröringspunkter. Men medan vissa feminister ser relationen som en allians ifrågasätter andra om staten verkligen erbjuder en väg ut ur underordningen eller istället innebär ett nytt

beroende (Wendt Höjer & Åse 2000:45). Ström menar att statsfeminismen är en förklaring till det kvinnliga tolkningsföreträdet som på många plan diskriminerar män. Detta är ett tydligt exempel i debatten där de demokratiska värdena, jämlikhet och frihet, ställs mot varandra. Ström och Sveland söker stöd för sitt jämställdhetsarbete utifrån olika demokratidefinitioner. Debattörerna omhuldar samma värden samtidigt som alla parter anser att motståndarsidan är alltför snäv i sin definition. Ströms demokratiuppfattning delas med bland andra Popova (2004:93) som även hon ställer sig kritisk till vad hon menar är att gynna ett kollektiv på bekostnad av ett annat. Den kollektiva rättvisan, hävdar hon, är oförenlig med rättsstaten. Ett demokratiskt styrelseskick innebär medborgerliga individuella rättigheter och i den demokratiska rättsstaten är jämställdhet enligt Popova en fråga om rättvisa mellan individer. Rosanvallon (2006:253) menar att demokrati traditionellt har sett som en kompromiss mellan konkurrerande principer såsom jämlikhet och frihet vilket i förlängningen har inneburit en jämkning och därmed även risk för besvikelse. Liedman påpekar även hur godtagandet av de demokratiska spelreglerna leder till en gemensam överideologi, men att dessa spelregler kräver kompromisser. Demokratin ger med andra ord en samling mot mitten (Liedman 2005:285). Debatten visar på en ömsesidig besvikelse över demokratins sviktande ideal och en del av missnöjet bottnar just i frågan om statlig iblandning.

I min värld är det tillåtet för kvinnor och män att satsa stenhårt på sin karriär, men även att arbetas deltid för att få lite extra tid till sina barn. Om denna individuella frihet leder till att kvinnor och män gör delvis olika val i sin vardag, ser jag det som en konsekvens av våra demokratiska rättigheter. I dagens politiska feminism är det däremot kontroversiellt att något annat än en 50/50-fördelning av könen ska accepteras vare sig i hemmet eller på arbetsplatsen (debattinlägg Billing).

Genom att hänvisa till lika rättigheter och skyldigheter för könen skulle man här kunna tolka det som att jämställdisternas ansluter sig till motståndarsidans värderingar av demokrati. Men konflikten är ett faktum när medlen för att nå den gemensamma målsättningen är tydligt åtskilda. Billing motsätter sig tanken om att en jämn könsfördelning per automatik skulle vara lösningen på jämställdhetsproblematiken och hänvisar även han till demokratin och rättvisan. Han kritiserar dagens politiska feminism som han menar inte accepterar annat än en jämn könsfördelning. Billing hämtar här inspiration från liberalismens individualistiska synsätt och hänvisar till människans självbestämmanderätt. I den offentliga debatten har vänstern länge beskyllts för att hävda kollektiva rättigheter till pris av den individuella friheten. Den liberala traditionen förespråkar istället en modell där den enskilde individens frihet helt ställs i centrum (Stenius:180). Den liberala misstrons mål har varit att skydda individen från den

offentliga maktens intrång, en kritik som i debatten får omfatta både vänstern och feminismen. Rosanvallon (2006:45) menar att medborgarna genom sin vaksamhet korrigerar de politiska eliterna genom att göra folket ständigt närvarande. Den liberala misstron mot statligt inflytande synliggörs i debatten genom att debattörerna adresserar sin skepsis till individens fria vilja. I kritiken mot regeringens jämställdhetspolitik uttrycks en illvilja mot att det numera har blivit opportunt att flirta med kollektiva rättigheter. Den statligt sanktionerade feminismen, den så kallade statsfeminismen, har i debatten blivit måltavla för den kritiken, där denna totalitära statsideologi utgör ett hot mot friheten och demokratin.

[...] jag står upp för varje individs rätt att få leva som han eller hon vill, inom lagens ramar.

Vi som bedriver idédebatten i samhället kan ha allehanda åsikter om vad som gör en människa lycklig, men i slutändan är det upp till varje människa att välja livsstil (debattinlägg Billing).

Även i detta citat kan man tolka in liberala tendenser i strävan efter största möjliga lycka åt största möjliga antal, något som också kan urskiljas i Demirbag-Stens inlägg. Det största materiella välståndet uppnås om var och en har ansvar för sin egen välfärd och politik som utgår från individernas önskemål bör producera beslut som flertalet människor finner till sin fördel. Liberalismen som ideologi har en stark tilltro till individens som rationellt subjekt (Larsson 2007:30ff). Det är denna tilltro, som Sveland motsätter sig och menar inte alla gånger är samhället till gagn. Hon nämner den individuella föräldraförsäkringen som ett exempel på ett statligt ingrepp i arbetet för ökad jämställdhet. De personliga intressena prioriteras högre än kollektivets vilket enligt Sveland kan förändras med en könsspecifik lagstiftning. En modell som inte är specifik för könsdiskriminering utan som även har tillämpats i andra fall, där särskild hänsyn har behövts tas till diskriminering av särskilt sårbara samhällsgrupper. Den har förhandlats fram politiskt mot bakgrund av en konstaterad diskriminering för att förbättra de demokratiska förhållandena. Det tolkningsbara demokratibegreppet gör sig här särskilt påmint i frågan om huruvida individens fria vilja ska behöva stå tillbaka för statens ambitioner att tillgodose behov.

Striden om demokratin

Om den av högerdebattörerna så hyllade västerländska demokratin ska överleva krävs det att meningsmotståndarna är beredda att försvara varandras fri- och rättigheter. Hatet mot feminismen är en attack mot en samhällsmodell som bygger på rättvisa, jämlikhet och demokrati. Det är om dessa värden kampen står (debattinlägg Eduards, Holmberg, Langhorst, Olsson).

Som vi inledningsvis fastslog är det gemensamt för debattörerna att de alla säger sig försvara demokratins ideal. Konflikten bygger på motsättningar inom den västerländska demokratin om huruvida det är den rättvisa processen eller det rättvisa utfallet som ska prioriteras. När Eduards med flera benämner feminismen som demokratins bundsförvant bör detta förstås utifrån sin historiska kontext. Ambitionen med den representativa demokratin är att den ska spegla Sveriges population, det vill säga en mångfald av positioner. Den feministiska rörelsen som kritiserats i debatten är en vidareutveckling av den demokratirörelse som drev igenom krav på kvinnors ökade politiska inflytande. Eduards (2002:100ff) beskriver att demokrati innebär stadgar och styrelse enligt vissa bestämda mönster. Män och kvinnor betraktas ha samma rättigheter i den demokratiska ordningen och samma legala relationer till staten och till varandra. När kvinnor hävdar sin ojämlikhet och begär särskilt offentligt stöd för att nå jämställdhet hänvisar den demokratiska ordningen till principen om lika behandling (ibid) vilket kan tolkas in i debattens polariserade och förenklade konflikt gällande den könsspecifika lagstiftningen och det ideologiskt tolkningsbara demokratibegreppet.

Medielogik är ett intressant men inte alltid lustigt fenomen. Och om det inte var för allvaret i ämnet vore det komiskt att den debatt som började med Bengt Ohlssons sorgsna kåserier redan hamnat här; [...] om att prata olikhet istället för likhet (debattinlägg Linton).

För att vinna gehör för sin tolkning av demokratibegreppet uppmärksammar Linton att den enkla politiken behöver sättas i relation till medielogiken. De demokratiska idealen är komplexa och att fokusera på olikheter istället för likheter ger en förenklad bild av verkligheten och kan liknas vid mediedramaturgin i sin utformning. Som tidigare nämndes är publicitet dagens sociala rörelsers främsta prioritet och medierna har kommit att bli politikens främsta arena. Den mediala agendan avspeglas på den traditionella politiska agendan som förväntas möta den allmänna opinionens krav och detta är debattörerna väl medvetna om. Därför blir också vikten att vinna förtroende för sin definition av begreppen jämställdhet och demokrati grundläggande. Lovensduski (2004:4) konstaterar vikten av hur jämställdhet definieras i relation till vilken betydelse det har för det politiska beslutsfattandet. Därmed ger hon fog för debattörernas vilja att vinna gehör för sin definition. Debatten visar på flera viljor att utforma dagens demokratiska klimat. Både Rosanvallon och Fraser utvecklar resonemang om påtryckarmakternas potential i förhållande till samhällelig status. Fraser (2003:103) menar att makt inte är latent utan att dominanta grupperingarna i samhället ständigt vill och behöver hävda sina behovstolkningar och skapa behovshegemoni. I debatten ser vi hur jämställdheterna vill tillgodose mäns behov som de anser har missgynnats av den feministiska frammarschen

och återställa den politiska ordningen genom att återinföra könsneutrala lagar. Feministerna å andra sidan hämtar kraft i övertygelsen att jämställdisternas demokratiska vision inte tar tillräcklig hänsyn till kvinnors behov och verklighet.

Konklusion: Utifrån ovanstående resonemang och valda citat har vi sett indikationer på att synen på individ och samhälle utgör en av de främsta politiska barriärerna i debatten. Det laddade debattklimatet visar på vitt skilda åsikter om hur våra demokratiska rättigheter ska praktiseras. Idag driver feminismen inte ensam arbetet för ökad jämställdhet och fler aktörer gör anspråk på en korrekt definition av jämställdhetsbegreppet. Den feministiska rörelsen som tidigare var synonym med arbetet för ökad jämställdhet har kommit att problematiseras vilket också synliggörs av debattörerna. Feminismens fokus på att synliggöra kvinnors underordning anses ha förfördelat mansfrågorna. Frågan är vilka som idag omfattas av samhällsnormen när det finns behov av att definiera specifika mansfrågor. Feminismen utmålas i debatten istället som vänsterns bundsförvant trots sina rötter inom såväl socialismen ut som liberalismen. Utifrån vår tolkning uppträder en benägenhet att vilja avstanna det feministiska inflytandet över politiken. Vi kan utläsa åsikter om att liberalerna i många fall anser att jämställdheten har gått för långt. Detta visas på prov på i den aggressiva retorik som förs när man bemöter de politiska strategier som trots allt har banat för ett av världens mest jämställda länder. Utvärderingen av feminismen i debatten koncentreras istället till dess relation till staten. Med dessa glasögon är det inte så märkligt att feminismen väcker heta känslor hos liberalisterna och vice versa. När jämställdhet kritiseras för att föras under den röda fanan är det dessutom svårt att inte ställa sig frågan om det verkligen är jämställdhet som i grund och botten debatteras eller om jämställdhet snarare kommer i kläm i den evinnerliga kampen mellan de politiska blocken.

Verklighetens folk

Vänstern vägrar att tala om hela verkligheten

Här är skillnaden mot dagens vänster fundamental när det gäller frågan om integration. Beröringsskräcken att på något sätt förknippas med rasism och främlingsfientlighet har gjort att vänstern har valt att blunda för de faktiskt existerande problemen som människor ser i sin vardag som dessvärre driver en del av dem in i högerextremismens famn (debattinlägg Rothstein).

Som vi nämnde inledningsvis har feminismen i debatten tillskrivits en status som vänsterns bundsförvant vilket gör att de ofta omfattas av samma kritik. Flera av debattörerna problematiserar att vänsterrörelsen idag inte är förankrad i verkligheten vilket sägs vara en bidragande orsak till dagens högerpolitiska samhällsklimat. I och med övergången från omfördelningspolitiken till dagens identitets- och behovspolitik sägs vänsterrörelsen ha tappat kontakten med vad som har kommit att benämnas som ”verklighetens folk.” En av flera aspekter i den polariserade jämställdhetskongflikten är vänsterns och feminismens beröringspunkt behovspolitik som sägs kollidera med den liberala demokratin idé om rättvisa. Debattörerna uttrycker en besvikelse över vad politik har kommit att innebära då avståndet till de politiska makthavarna generellt sett är stort, något som är synonymt med misstrons tid. I denna besvikelse anklagas vänstern för att vara politiskt korrekta och bedriva en elitpolitik som inte är förankrad i verkligheten. Av debattinläggen att döma omfattas även den feministiska rörelsen av denna skepsis mot politiska aktörers vaga verklighetsförankring.

Man kan peka på den feministiska vänsterns långvariga förnekelse av existensen av hedersrelaterat våld, man kan peka på stödet för åsikten att varje utfall där invandrare kommer sämre ut än etniska svenskar skall betraktas som ett utslag av rasism, man kan peka på sveket mot de unga muslimska kvinnor (och en del män) som tvingas in i en förtryckande kultur och man kan peka på ovilligheten att se kopplingen mellan vissa typer av invandring och kriminalitet (debattinlägg Rothstein).

Rothstein uttrycker att dagens vänster tampas med en förtroendekris som kan spåras till vänsterns beröringsskräck med obekväma sanningar. Han menar att det finns tabubelagda ämnen som behöver problematiseras. Att som vänstern vara försvarare av både feminismen och mångfalden har visat sig vara komplicerat. Moller Okin (2002:22) menar att det mångkulturella samhället har bäddat för att minoritetskulturers krav står i konflikt med västerländska jämställdhetsnormer. Moller Okin syftar här till att föra fram diskussionen om att vi behöver acceptera att det finns kulturer där kvinnors ställning inte stämmer överens med de västerländska idealen, vilket även Rothsteins citat reflekterar kring. Trots sin vänsterpolitiska bakgrund instämmer författaren Fredrik Ekelund i kritiken mot vänsterns benägenhet att inte våga tala om hela verkligheten.

Folk är ju inte korkade. Varför skulle man rösta på ett parti som inte vågar tala sant om något för dem så viktigt (debattinlägg 1 Ekelund)?

Ekelund försöker här vinna mark genom att använda sig av ett resonemang som kan adresseras till sanningar som inte överensstämmer med den så kallade politiska elitens. Det folk som Ekelund åsyftar i citatet ovan är en stadsdel i Malmö, där SD har vunnit stor politisk mark (debattinlägg 1 Ekelund). Implicit uttrycks här att vänstern inte har formulerat en politik som kan bemöta dessa invånares behov och därmed till viss del själva bär ansvaret för främlingsfientlighetens frammarsch.

När jag ”äftar” kulturrelativismen är det inte för att göra gemensam sak med ”högern” som Linton skriver, utan för att den indirekt bäddar för extremhögern (debattinlägg 2 Ekelund).

Om inte vänstern vill marginaliseras ytterligare måste man återknyta kontakten med friheten och jämlikheten och sluta flörta med kultur och religion (debattinlägg Demirbag-Sten).

Vänstern har istället, som även Demirbag-Sten hävdar, börjat flirta med kultur och religion. Detta menar hon har inneburit att de på vägen tappat förtroendet hos dem som tidigare vände sig till vänstern i hopp om nedmontering av den orättvisa ekonomiska fördelningen. Demirbag-Sten anser att vänstern har gått från upplysningstradition till kulturrelativism där alla kulturformer värderas lika (debattinlägg Demirbag-Sten). Hon menar att återgången tillbaka till friheten och jämlikheten kolliderar med kulturella och religiösa intressen, vilket kan tolkas som att dessa inte får rum i en demokrati.

Delar av vänsterns, och många feministers, ovilja att ta tag i hederskultursfrågan går att skriva på samma kulturrelativistiska konto. Alla kulturer är ju lika mycket värda och varför ska egentligen Voltaires texter värderas högre än mulla Omars predikningar? (debattinlägg 1 Ekelund)

Det som här uppfattas som en ovilja att ta i vissa tabubelagda ämnen kan ses som uttryck för ett motstånd som ofta bemöter dessa sociala rörelser. Vi ser liknande former av motstånd i de diskussioner där feministisk argumentation diskvalificeras på grund av personliga erfarenheter. Såväl feminismen som den traditionella vänstern med rötter inom klasskampen föreslår strukturalistiska samhällsanalyser. Diskussionen läggs således på en nivå där de samhällseliga strukturerna står i fokus och inte de enskilda uttrycken. En sådan samhällsanalys, menar Eduards med flera, kräver en helt annan förförståelse än de enkla sanningar som serveras inom politiken.

Genom att skapa enkla och förgrovade bilder av samhällsgrupper – jämställda européer mot ojämsställda muslimer – legitimeras våldshandlingar mot invandrade kvinnor. Feministiska argument används för rasistiska syften (debattinlägg Eduards, Holmberg, Langhorst, Olsson).

Detta arbete innebär att aktivt ifrågasätta en strukturell underordning av kvinnor oavsett kultur. De patriarkala uttrycken är globala, men tar sig olika lokala och kulturella uttrycksformer. Dessa kan uppmärksammas genom ett intersektionellt perspektiv då vi behöver se till individens olika identiteter för att fullt kunna förstå ojämlika förhållanden. Det räcker inte att propagera för erkännandet av olika identiteter. Ojämlikhet behöver studeras utifrån en mer komplex analysmodell där ojämlikhetens och olikhetens uppkomst förklaras och på vilket sätt de hänger samman (de los Reyes & Mulinari 2005:16). Verkligheten är därmed allt för komplex för att kunna reduceras till enkla förklaringsmodeller även om samhällsklimatet idag bäddar för enkelhetens politik.

Vänstern borde ansä i rabatten

Rosanvallon (2006:22) menar att demokratibegreppet under alla tider har gett sig till känna såväl som ett löfte som ett problem. Det demokratiska löftet om jämlikhet oavsett kön, klass eller etnisk tillhörighet har verkat kontraproduktivt då de politiska makthavarna inte har lyckats möta de ställda förväntningarna (Dahlgren 2009:16). Genomgående visar debatten på dessa tendenser av misstro mot ledande politiker och en besvikelse över den situation som det politiska systemet har gett upphov till.

I ekonomiskt svåra tider blir motsättningarna tydligare och demokratin ifrågasatt. Hatet väpnar sig, i nynazisternas fackeltåg och i islamisternas källarmoskéer, och förtroendet för våra bärande samhällsinstitutioner sjunker markant (debattinlägg Demirbag-Sten).

Demirbag-Stens citat kan sättas i relation till Dahlgrens (2009:16) teorier om hur det demokratiska engagemanget har stagnerat då medborgarna känner vanmakt inför den traditionella politiska processen. Det sviktande engagemanget behöver sättas i sitt postmoderna sammanhang som präglas av ideologiernas nedskrivning och den alltmer omfattande individualiseringen. Beck (2000:120) menar att den moderna samhällsförändring har frigjort oss från industrisamhällets sociala former med klass, familj och könsroller på samma sätt som vi under reformationen frigjorde oss från kyrkans makt. Detta har lett till den för postmoderniteten typiska individualiseringen där nya villkor leder till uppluckring av kategoriseringar som klasstillhörighet och könsroller. Detta samtidigt som ojämlikheten mellan människor faktiskt kvarstår. Tolkningen av den sociala ojämlikheten blir därför, enligt Beck, något ambivalent. Inkomstklyftorna är oförändrade medan sociala miljöer och klasskulturella livsstilar suddas ut. Det är i vår postmoderna tid som Ekelund efterfrågar en

politisk självkritik och en tillbakagång till en mer traditionell politisk utformning för att möta dessa kvarstående ojämlikheter.

Kanske borde vi inom ”kulturvänstern” ägna oss åt mer självkritik, som Rothstein föreslår, och fråga oss hur det är möjligt att så många av våra före detta politiska meningsfränder tog denna, till synes, märkliga ideologiska köksväg. Och hur gör vi för att vinna tillbaka dem? Måste man ”göra en Kjeersgaard”? Jag tror inte det. Förmodligen skulle det räcka långt ifall arbetarrörelsen gjorde upp med mångkulturalismens sämsta sida, kulturellrelativisterna, och sökte sig tillbaka mot sina rötter från Upplysningen (frihet, jämlikhet, broderskap) (debattinlägg 1 Ekelund).

Wendt Höjer & Åse (1999:13) menar att den moderna feminismen uppstod just i paradoxerna i upplysningsfilosofins idéer om den abstrakta individen, där tankar om alla människors frihet, jämlikhet och broderskap förutsätter att det finns en universell prototyp av människor. I kopplingen mellan kön och politik kommer därmed konflikterna om jämställdhet, då ytterligare perspektiv har uppdragats och fler behov ska tillgodoses. I denna ambition att verka mångfacetterat anklagas vänstern och feminismen för en kontraproduktiv relativism.

Företrädare för extremhöger såväl som högerliberaler har börjat använda ordet kulturellrelativism som skällsord. Man menar att en ”kulturellrelativist” är en person som inte vill stå upp för någonting, en som värderar alla kulturer lika. Breivik återkommer till begreppet åtta gånger i sitt manifest. Men den ursprungliga betydelsen av kulturellrelativism är en annan, nämligen att alla kulturer, även vår egen, bör granskas med kritisk blick (debattinlägg Eduards, Holmberg, Langhorst & Olsson).

Vänstern har genom sin politik bidragit till en kulturell omvärdering vilket problematiseras i debatten. På liknande sätt har feminismen i sin kritik utmanat normer och perspektiv. Genom att se utanför dikotomier inser vi att vi både skapar vår kultur och att kulturen skapar oss. Fay (1996:241) menar att vi bör försöka undvika kategoriseringar som innebär begränsningar av våra tolkningsmöjligheter. Genom ett öppet sinne för alternativa tolkningar accepteras inte bara det som tidigare blivit fastställt och kategoriserats, utan sanningar söks även utanför normer (ibid:237f). I dagens globala samhälle tvingas vi oftare än förr konfrontera uppfattningar som går emot våra egna och genom det reflektera över våra föreställningar som får sättas i relation till andras. Det är här som feminismen med sina band till strukturalismen har ifrågasatts för att ha relativistiska tendenser, då de menar att verkligheten i sig till viss del är förutbestämd och enbart iscensätter förutsättningarna för jämlikhet (ibid:77). En uppfattning som också uppträder inom vänstern och som utgör ännu en gemensam nämnare. Liedman

beskriver i sin debattartikel postkolonialismen som en utlöpare av postmodernismen men som politiskt mer profilerad och drar paralleller till feminismen.

Postkolonialisterna har velat framkalla en synvända; vi ska få möjlighet att se världen och oss själva från motsatt håll än det invanda. På så sätt påminner riktningen om feminismen. De ingrodda (van)föreställningarna ska ifrågasättas. [...] Det är tydligt att dagens vänster enligt sina kritiker fallit offer för en gemensam villfarelse: relativismen. Enligt relativister kan man laborera med flera oförenliga sanningar. Det finns inte heller något som är entydigt gott eller ont (debattinlägg Liedman).

Alvesson (2003:15) menar att man i viss mån kan se postmodernismen som en metodologisk kritik som ifrågasätter det traditionella sanningssökandet. Postmodernismen som filosofi förkastar dessa traditionella ideal som rationalitet och ordning och visar skepsis mot föreställningar om en stabil mening (ibid:28). Det som Rothstein och Ekelund åberopar när de menar att arbetarrörelsen bör söka sina rötter i upplysningen innebär alltså återgången till metanarrativen som postmodernisterna en gång ville häva. Detta trots att postmodernisterna noterade hur misstron mot ideologierna växte sig starkare och hur den politiska cynismen hos den stora allmänheten skapade misstro (ibid). Den postmoderna eran har erbjudit vänstern och feminismen både för- och nackdelar. Dels har den öppnat upp för fler perspektiv som har gynnat underordnade grupper samtidigt som den har inneburit en alltmer komplicerad organisering av rörelser som tillskrivs ideologisk status. Detta skulle kunna tolkas som en av förklaringarna till den nedskrivning av feminismen som uttalas i debatten. Filosofen Seyla Benhabib (1994:250) menar att feministiska och postmoderna tänkare egentligen inte kan utgöra teoretiska bundsförvanter på grund av att den postmoderniteten förkastat all form av ideologi och metaberbättelser medan feminismen behöver en filosofi att luta sig mot. I och med att feminismen gör anspråk på att utarbeta en teori i kvinnans emancipatoriska intresse innebär det i förlängningen att de två strömningarna inte är förenliga (ibid:232). Trots detta var det först under postmoderniteten som feminismen kom att etableras som en politisk kraft vilket även är talande för det mångkulturalistiska perspektivet. Gemensamt för försvarare av den politiska korrekthetens två kärnor, mångfaldens och feminismen, är att de utmanar rådande dominansförhållanden. Denna ambition sorteras i debatten in under samlingsbegreppen kulturell relativism och politisk korrekthet då de normkritiska förhållningssätten utmanar det demokratiska systemet och gör anspråk på en större mångfald inom politiken. Vänstern och feminismen vill lyfta identiteter som har underordnats till följd av etablerade normer och föreställningar. I debatten sätts likställs sedan denna

kulturrelativism med rörelsernas oförmåga att formulera principer för en gemensam framtid (debattinlägg Demirbag-Sten).

Men den ursprungliga betydelsen av kulturrelativism är en annan, nämligen att alla kulturer, även vår egen, bör granskas med kritisk blick. I den svenska debatten blir det istället tydligt att det finns en okritisk tilltro till den svenska majoritetskulturen och till svenska män (debattinlägg Eduards)

Kulturrelativism har sin grund i den postmoderna traditionen om att sanningen är kontextbunden. Som tidigare nämndes är feminismens relation till postmodernismen problematisk då feministiska livsåskådningen behöver en förankras i en ideologi. I själva verket är snarare det intersektionella perspektivet postmodernismens potentiella bundsförvant. Genom att ställa sig kritisk till den normerande feminismen efterfrågar det intersektionella perspektivet en vidareutveckling av vad de anser vara en hegemonisk feminism till förmån för vita medelklasskvinnor (de los Reyes & Mulinari 2005:80). Därmed har också Pär Ström en poäng när han benämner feminismen som en rörelse med högts berättigade krav i sin begynnelse. Istället behöver vi tala om flera feministiska diskurser och praktiker, som kan problematisera intersektionen mellan flera maktstrukturer och förhålla sig till det kvinnliga kollektivets differentierade levnadsvillkor vilka inte kan reduceras till enkla allmängiltiga sanningar (ibid:81).

Den politiska kartan som ritats om

Linton pekar på enkelheten i Ekelunds resonemang i tidigare avsnitt och ser där tendenser till populismens enkla politik. Rosanvallon (2006:222) beskriver populismen som en naturlig följd av dagens tillstånd av politisk förvirring. Populismen är dagens antipolitiska klimats mest extrema form.

Skrapar man lite på Ekelunds text så ser man emellertid att det han eftersträvar kanske inte så mycket är vänsterns absoluta uppslutning kring en robust plattform som unisont förmår fördöma religiösa praktiker han ogillar, utan något annat: enkelhet. Det är han inte ensam om. Enkelhet, en begriplig och för alltid given berättelse om vad som gäller, är inte bara religionens attraktion utan också populismens enda riktigt stora lockelse (debattinlägg Linton).

I dagens politiska förvirring söker människan i enkelheten efter någon form av konkret kategorisering. Den enkla politiken sker på bekostnad av det mångfacetterade där de situationsbaserade maktrelationerna kräver en mer komplex samhällsanalys. Men då den allmänna urholkningen av förtroendet till våra politiska auktoriteter tenderar vi att välja den enkla vägen och söka sanningen i oss själv (Beck 2000). När politiken inte längre konstruerar

visioner så utelämnas samhällsmedborgarna till sig själva och sina vardagliga val. Jämställdisterna talar om en feminism som påför den vanliga människan skuld och skam över hur de väljer att inordna sin vardag då de feministiska visionerna inte stämmer överens med traditionella vardagliga rutiner. Det blir därför effektivt för jämställdisterna att vädja till den allmänna opinionens åsiktsbildning. Beck (2000:175) erbjuder en förklaring till varför jämställdhet kan upplevas som problematisk som relaterar till vår rutinmässiga vardag. Att inte inordna sin vardag efter könsnormer ställer krav på en förändringsprocess. Det framgår att samhälleliga krav på jämställdhet som kolliderar med vardagliga behov och rutiner möter motstånd.

Själv känner jag mig trygg i att dessa idéer, som jag kallar Jämställdhet 2.0, är jämställdhetens framtid. Människor vill ha stöd från samhället, men inte dekret om hur de ska inordna sin vardag (debattinlägg Billing).

Jämställdisterna Ström och Billing har i debatten gjort sig tolkar för den vanliga människan som står i konflikt med de elitistiska feministerna. Konflikten liknar den som Rosanvallon (2006:218) beskriver i sin definition av populism som han menar gör anspråk på att försvara ett homogent folk mot en föreställd motsats. Populism strävar efter att slå in en kil mellan det egna och de andra, bland annat genom demonisering.

Men nu målas vi ut nästan som en extremiströrelse vilket har inneburit att många har tystnat. Vi är inte många som driver frågan längre, vi har blivit måltavlor på ett annat sätt. Vi är några få som det där hatet projiceras på (intervju Sveland).

Populismen verkar på flera sätt för att upprätthålla polariseringen mellan eliten och verklighetens folk som den säger sig försvara. Med hänsyn till Rosanvallons (2006:219) analys av dagens demokratiska klimat är populismen motdemokratins och den negativa suveränitetens yttersta uttryck i och med sin fundamentala övervakning av eliterna. De hämtar kraft i avståndet mellan de politiska visionerna och den föreställda verkligheten. De jämställdhetspolitiska målsättningarna som kommer att ha inverkan över våra vardagliga liv kan därmed uppfattas som statliga intrång i den privata sfären. Här synliggörs glappet mellan vår önskan om förändring och våra väl inövade roller, vad som är viktigt i människors vardag och vad som är genomförbart och rationellt i ett vidare samhällsperspektiv. Ett glapp som består av dilemman mellan individuella slentrianmässiga beteenden och en förhoppning om att andra gjorde annorlunda (Grönlund & Halleröd 2008:18).

Om denna individuella frihet leder till att kvinnor och män gör delvis olika val i sin vardag, ser jag det som en konsekvens av våra demokratiska rättigheter (debattinlägg Billing).

I debatten framgår att Ströms och Billings argumentation främst omfattar den personliga sfären. De gör utfall mot vad de vill mena är den politiska eliten som sägs inskränka varje individs fria vilja. Feminismen utmålats i debatten som en idealistisk rörelse som i sin kamp för rättvisa bortser från den vanliga människan och hennes behov och tillskrivs därmed en status som politisk korrekt vilket ytterligare stärker distanseringen från verklighetens folk. Något som jämställdisterna och högerpopulisterna plockar poäng på när de vill mobilisera opinioner för att häva den feministiska rörelsens politiska inflytande. Politiskt korrekt har som Sveland observerat blivit dagens högerpolitiska skällsord. När den feministiska rörelsen tillskrivs en status som politisk korrekt och elitistisk blir det sant i sina konsekvenser då föreställningen befäster avstånden mellan den politiska eliten och folket. Liedman genomskådar jämställdisternas försök till en förenklad samhällsanalys.

Som man har jag väldigt svårt att förstå jämställdisterna med tanke på maktförhållandena. Klart att det finns en eller annan fäder som har känt sig missgynnade i vårdnadstvister. Men det som har med makt att göra – pengar och löner och så är alltid till männens favör. Jämställdisternas argumentation berör det privata sfären, familjelivet med mera. Det är där de kan argumentera. Annat finns det ju tydliga siffror på (intervju Liedman).

Som tidigare nämndes talar jämställdisterna utifrån ståndpunkten att lagstiftningen under inflytande av kvinnorörelsen har kommit att utformas på ett sätt där män förfördelas. Precis som Liedman har observerat omfattar jämställdisternas argumentationen främst den privata sfären. Samtidigt menar debattens försvarare av feminismen att kvinnor och män, trots den nuvarande lagstiftningen, inte har samma rättigheter och skyldigheter.

Att feminister i alla tider kämpat just för att förmå männen att ta mer ansvar för barn och familj och bli mer närvarande i sina barns liv är ett faktum de helt enkelt ignorerar. Här handlar kampen inte om att ta ansvar som pappa (med allt vad det innebär i tid, omsorg och pengar) utan om pappors ovillkorliga rätt till sina barn (debattinlägg 2 Sveland).

Lika rättigheter och skyldigheter för båda könen säger sig även jämställdisterna vara förespråkare av, men tar då inte hänsyn till könets olika möjlighetsstrukturer. Sveland ställer sig bakom jämställdisternas krav på pappors rätt till sina barn och menar att detta inte bara är en rättighet utan även en skyldighet. Än en gång kan vi slå fast att debattörerna är rörande överens om är att motståndarna inte har mandat att representera

den demokratiska kampen för jämställdhet och att de gemensamma nämnarna utöver denna ömsesidiga övertygelse är få.

Konklusion: Baserat på ovanstående resonemang har vi kunnat utläsa att de politiska aktörerna påverkats av beroendeförhållandet till medierna. Publicitet är den främsta målsättningen hos de sociala rörelserna, syns du inte finns du inte. För att kunna konkurrera på den mediala arenan krävs att budskapet utformas efter etablerade medialiseringstekniker vilket sker på bekostnad av det konstruktiva politiska samtalet. Denna förenkling får ställas i relation till dagens demokratiska klimat vilket inte ger tillräckligt utrymme för en mångfacetterad verklighetsbeskrivning. Samtidigt beskylls feminismen och vänster för att inte tala om hela verkligheten vilket härleds till deras gemensamma nämnare det postmoderna relativiserandet. I sitt flirtande med kultur och religion anklagas de båda strömningarna för att utgöra elitistiska politiska projekt som saknar förtroende i den allmänna opinionen. Denna förenkling kan enligt Rosanvallon uttolkas ha tendenser av populism då demokratin går mediernas ärenden och influeras av medielogikens argumentationstekniker. Enkelheten blir således beröringspunkten mellan högerpopulism och jämställdism då argumentationen enbart behandlar isolerade aspekter av samhället utan att se helheten. Här framträder jämställdisternas influenser av liberalismen individfokus utan att ta vidare hänsyn till samhällsstrukturer. Liedman synliggör problematiken genom att belysa det som inte uttalas, och behöver sättas i relation till strukturella aspekter, i jämställdisternas otillräckliga och isolerade argumentation.

Hatet som gör mig politiskt deprimerad

Varje text som protesterar mot ett destruktivt samhällsklimat, som vill varna för att gränserna för vad som är tillåtet att hävda förflyttas är viktig (debattinlägg Heberlein).

Denna studie är ett försök att orientera sig på den politiska kartan för att undersöka vem som gör gränsdragningarna i vårt demokratiska landskap. Den offentliga arenan är som vi har konstaterat inte fri från dominansförhållanden. Med hänsyn till de demokratiska ambitionerna är det därför viktigt att belysa ojämlikhetens konsekvenser för det demokratiska samtalet då olika röster får olika genomslagskraft. Vårt huvudsakliga syfte med studien var att utifrån debattartikelserien *Hatet och politiken* kartlägga dagens jämställdhetspolitiska samtal. Utifrån våra analytiska tolkningar kan vi konstatera att det jämställdhetspolitiska samtalet är komplext. Det passionerade politiska samtalet som utgör grunden till den här debatten visar på centrala aspekter ur Rosanvallons och Dahlgrens teorier om den moderna demokratiska praktiken. I debatten använder aktörerna strategier som är anpassade efter den nya mediala plattformen för politisk diskussion. Skandalen och ryktet är avgörande för aktörernas trovärdighet då de söker stöd i den allmänna opinionen för att legitimera sin politiska agenda. Nedskrivningarna som förekommer i debatten visar prov på en numera etablerad strategi som ger relevans till Rosanvallons och Dahlgrens förståelse av den samtida demokratin. Dessa teoretiker har därför kommit att bli tongivande i det akademiska samtalet om demokrati när de sätter fingret på tendenser i den demokratiska verksamheten, då med hänsyn till vår tids medialisering av politiken och den demokratiska misstron. Inledningsvis menade vi att feminismen kan liknas vid dagens jämställdhetsbegrepp. Med analysen i ryggen kan vi nu konstatera att så inte är fallet. Jämställdhet har istället kommit att tillskrivas en rad olika tolkningar i takt med att intresset för begreppet har vuxit. På FN:s kvinnokonferens under våren fastslogs att jämställdhetsutvecklingen har gått bakåt då organiseringen mot kvinnors frigörelse åter står stark (Folkpartiet). Detta fastställande bekräftar våra uttolkningar av debatten att den politiska kartan har omformats och att gränserna för den feministiska politiken har förskjutits. I debatten utmålas vänstern som feminismen främsta bundsförvant och att de tillsammans lider av en beröringsskräck inför vissa gemensamma tabubelagda ämnen. Trots dagens nyliberala samhällsklimat ställs vänstern och feminismen som ansvariga för de samhällspolitiska problem som målas upp i debatten. Problem som sägs härstamma från det postmoderna relativiserandet och oviljan att uppmärksamma olika kulturers skilda förutsättningar att infria våra demokratiska ideal. Utifrån ovan förda resonemang och med

hänsyn till jämställdismens och populismens förenklade tankekomplex har vi anledning att ge Sveland rätt i delar av sin observation trots sin ibland illa argumenterande text.

Då vi i mötet med det empiriska materialet kunde konstatera att jämställdhetsfrågan är mångbottnad har vi behövt söka svar utanför den enskilda sakfrågan. Utifrån våra frågeställningar har vi uppmärksammat feminismens historiska och aktuella förhållanden, redogjort för debattklimatet, tagit hänsyn till olika individuella förutsättningar att verka som politiska subjekt, sett enkelhetens politik i relation till mångfaldsfrågor och utrett den kritik som riktats mot vänstern och feminismen gällande deras avsaknad av verklighetsförankring. Avsikten med studien var att tydliggöra de åsikter som förs fram i debatten och med stöd i det teoretiska ramverket placera debattörerna på den politiska kartan. Vi har kunnat urskilja politiska strömningar som kan spåras tillbaka till ideologiska motsättningar som föddes under franska revolutionen. Utifrån de ideologiskt grundade idéerna om individ och samhället har vi kunnat förstå meningsskiljaktigheterna gällande demokrati och jämställdhet. Balansen mellan det kollektivistiska och individualistiska synsättet har historiskt sett präglat politiska konflikter om statligt inflytande. Utifrån dessa konstateranden blir den ständigt pågående striden om demokratin oundviklig. När debatten dessutom behandlar kvinnlig politisk organisering som utmanar rådande dominansförhållanden ger detta ytterligare upphov till motstånd och konflikten är ett faktum. Svelands inledande artikel tar upp hur kulturproduktion är delaktig i bevarandet av den manliga hegemonin när hon beskriver hur kvinnohatet har neutraliserats. Dessa tendenser ser vi även i replikerna som följer, då det framförallt är kvinnorna själva som diskuterar hur antifeminismen kan komma att påverka demokratin. Merparten av de manliga skribenterna väljer istället att fokusera på den traditionella blockpolitiken. Detta kan tolkas som ännu ett belägg för hur kvinnor står utanför politiken då hotet mot kvinnor som verkar i offentligheten inte betraktas som en allmän fråga utan snarare som en kvinnofråga som bör drivas av de utsatta själva. Detta borde väl stå i strid mot den demokrati som de alla säger sig värna om.

Misstron för de traditionella politiska institutionerna har gett näring åt såväl feminismen som jämställdismen vilka upplever sig svikna av de demokratiska idealen. Genom att se till typiskt senmoderna markörer som den politiska misstron, den allt mer omfattande medialiseringen av politiken och det ideologiskt tolkningsbara demokratibegreppet har vi kunnat uppmärksamma de villkor som de sociala rörelserna verkar inom. Medierna är den främsta arena för

åsiktsbildning och för att forma den allmänna opinionen vilket gör sig påmint i och med argumentationsteknikerna som har influerats av mediedramaturgins polarisering, recensering, demonisering, personifiering och förenkling. Dramatiserandet av politiken är ett uttryck för den passion som alltmer har kommit att prägla den politiska retoriken, vilket även beläggs i Rosanvallons och Dahlgrens demokratianalyser. I debatten gör sig denna passion påmind i och med de ömsesidiga extremistanklagelserna och den autentiska argumentationen. I ett samhälle där vi översköljs av information och förväntas ta snabba beslut ligger det nära till hands att välja enkla svar på komplexa frågor. Då blir enkelhetens politik, med polariseringen mellan populist eller politiskt korrekt, demokratins svar på Happy meal.

Sammanfattningsvis är stämningen i debatten hätsk mellan motståndarsidorna och inläggen bidrar till en infekterad debatt där lägrens anhängare beskyller varandra för den politiska dystopi som utmålas i texterna. De ställer motståndarna ansvariga för utvecklingen mot en allt mer extrem politik som bäddar för normalisering av extremistiska åsikter på den politiska kartan som håller på att ritas om. Debattörerna är rörande överens om att motståndarna inte bör få bedriva den demokratiska kampen för jämställdhet och det kan tolkas som att de lider av en gemensam politisk depression. Sveland och Ström uttrycker båda att det är lågt till tak i debattklimatet, men frågan är om man kan påstå att det är lågt till tak i en debatt där båda sidorna kallar varandra för extremister. Debatten får således stå som bevis för den inom liberalismen heliga yttrandefriheten. Liedman summerar debatten som att den gav *ett intryck om att de slogs med sina kompisar, ibland var det lite väl internt* (intervju Liedman). DN:s kulturchef Björn Wiman menar att allt inom ramen för yttrandefriheten ska kunna publiceras på Kultursidorna. *Man inte bara kan utan man bör kunna skriva vad fan som helst* (intervju Wiman). Frågan är istället *vilka* som får skriva *vad fan som helst* då det redan nämnts att DN är en offentlig arena främst för redan etablerade skribenter, det vill säga snarare bildad medelklass och kulturelit än verklighetens folk. Trots Wimans förhoppningar om *Hatet och politikens* status som vårens stora kulturdebatt är risken därför stor att debattörerna framför allt predikade för redan frälsta. De som Fredrik Ekelund i sitt debattinlägg menar har fastnat innanför tullarna och fått fel på kompassen.

Referenslista

Tryckta källor

- Alvesson, M. (2003). *Postmodernism och samhällsforskning*. Lund: Liber
- Ball, T. & Dagger, R. (2011). *Political Ideologies and the Democratic Ideal*. Harrisonburg: Pearson
- Beck, U. (2000). *Risksamhället – på väg mot en annan modernitet*. Göteborg: Daidalos
- Beckman, L. (2007). *Grundbok i idéanalys - det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Stockholm: Santérus Förlag
- Benhabib, S. (1994). *Autonomi och gemenskap*. Göteborg: Daidalos
- Bergström, G. & Boréus, K. (2010). *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur
- Clayhills, H. (1992). *Kvinnohistorisk uppslagsbok*. Värnamo: Rabén och Sjögren Bokförlag
- Dahlgren, P. (2009). *Media and Political engagement – Citizens, Communications, and Democracy*. New York: Cambridge University Press
- Eduards, M. (2002). *Förbjuden handling*. Malmö: Liber
- Fay, B. (1996). *Contemporary Philosophy of Social Science*. London: Blackwell
- Fraser, N. (2003). *Den radikala fantasin mellan omfördelning och erkännande*. Göteborg: Bokförlaget Diadalos AB
- Grönlund & Halleröd. (2008). *Jämställdhetens pris*. Umeå: Borréa Bokförlag
- Hedvall, B. (2011). *Vår rättmätiga plats*. Stockholm: Bonnier fakta
- Holmberg, C. (1996). *Det kallas manshat*. Göteborg: Anamma förlag
- Johannesson, K. (2004). *Retorik – eller konsten att övertyga*. Stockholm: Nordstedts förlag
- Larsson, R. (2007). *Politiska ideologier i vår tid*. Lund: Studentlitteratur
- Liedman, S-E. (2005). *Från Platon till kriget mot terrorismen*. Stockholm: Albert Bonniers förlag
- Lovendusky, J. (2005). Introduction: Statefeminism and the Political Representation of women. I Lovendusky, J. (red). *Statefeminism and Political Representation*. New York: Cambridge University Press
- Moller Okin, S. (2002). *Mångkulturalism – kvinnor i kläm?* Göteborg: Diadalos

PISA (1998). *DN Debatt och Brännpunkt. En studie av vad debattforumen i Dagens Nyheter respektive Svenska Dagbladet betyder för samhällsdebatten*. Uppsala: Statsvetenskapliga institutionen

Popova, S. (2004). *Elitfeministerna*. Stockholm: Bonniers förlag

Reyes de los, P. & Mulinari, D. (2005). *Intersektionalitet- kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Malmö: Liber AB

Rosanvallon, P. (2010). *Motdemokratin. Politiken i misstrons tid*. Stockholm: Tankekraft.

Stenius, Y. (1996). Socialdemokratin i "det postmoderna samhället". I Bengtsson, H. & Wirten, P. (red). *Epokskifte – en antologi om förtryckets nya ansikte*. Stockholm: Tiden Athen.

Merriam, B. S. (2006). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Sigrell, A. (2001). *Att övertyga mellan raderna – en retorisk studie om underförståddheter i modern politisk argumentation*. Åstorp: Rhetor Förlag och Anders Sigrell

Strömbäck, J. (2001). *Gäster hos verkligheten - en studie av journalistisk, demokrati och politisk misstro*. Stockholm: Symposion AB

Wendt Höjer, M & Åse, C. (1999). *Politikens paradoxer – En introduktion till feministisk politisk teori*. Lund: Academia Adacta

Wendt, M. & Eduards, M. (2010). Fienden mitt ibland oss – kön och nation i pressbevakningen av Feministiskt initiativ. I Jansson, M. Wendt, M. & Åse, C. (red). *Den nationella väven – feministiska analyser*. Lund: Studentlitteratur

Østbye, H.(2004). *Metodbok för medievetenskap*. Malmö: Liber

Elektroniska källor

Dagens Nyheter <http://info.dn.se/info/om-oss/> [2012-05-14]

Dagens Nyheter 2012-01-04 <http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/nar-ska-det-roda-rinna-av-kulturens-fana> [2012-05-15]

Folkpartiet <http://www.folkpartiet.se/Vara-politiker/Ministrar-i-regeringen/Ministrarnas-webbplatser/Nyamko-Sabuni/Artiklar/orovackande-utveckling-av-jamstalldheten-i-fler-lander/> [2012-05-22]

Debattartiklar

Debattinlägg Billing, P. (2012). Mansfrågorna har försvunnit till förmån för kvinnorna. *Dagens Nyheter*, 15 februari. (<http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/pelle-billing-mansfragorna-har-forsvunnit-till-forman-for-kvinnorna>)

Debattinlägg Bratt, A-K. (2012). Hatet mot feminister växer. *Dagens Nyheter*, 22 februari. (<http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/hatet-mot-feminister-vaxer>)

Debattinlägg Demirbag-Sten, D. (2012). Vänstern måste formulera principer för en gemensam framtid. *Dagens Nyheter*, 17 februari. (<http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/dilsa-demirbag-sten-vanstern-maste-formulera-principer-for-en-gemensam-framtid>)

Debattinlägg Eduards, M, Holmberg, C, Langhorst, J, Olsson, H. (2012). Hatet skapar rädsla och tystnad. *Dagens Nyheter*, 13 mars. (<http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/hatet-skapar-radsla-och-tystnad>)

Debattinlägg 1 Ekelund, F. (2012). Vänstern vägrar att tala om hela verkligheten. *Dagens Nyheter*, 21 februari. (<http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/vanstern-vagrar-att-tala-om-hela-verkligheten>)

Debattinlägg 2 Ekelund, F. (2012). God står mot ond. Hellre dialog än kortslutning av det offentliga samtalet. *Dagens Nyheter*, 12 mars. (<http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/fredrik-ekelund-hellre-dialog-an-kortslutning-av-det-offentliga-samtalet>)

Debattinlägg Gustavsson, G. (2012). Farliga ryggmärgsreflexer. Därför ska vi akta oss för att argumentera med känslorna. *Dagens Nyheter*, 20 februari. (<http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/gina-gustavsson-darfor-ska-vi-akta-oss-for-att-argumentera-med-kanslorna>)

Debattinlägg Heberlein, A. (2012). Därför är det en lättnad att kallas idiot. *Dagens Nyheter*, 18 mars. (<http://www.dn.se/kultur-noje/darfor-ar-det-en-lattnad-att-kallas-idiot>)

Debattinlägg Liedman, S-E. (2012). Dags för vänstern att ansa i rabatten. *Dagens Nyheter*, 15 mars. (<http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/sven-eric-liedman-dags-for-vanstern-att-ansa-i-rabatten>)

Debattinlägg Linton, M. (2012). Hur långt ser man från en balkong i Malmö? *Dagens Nyheter*, 5 mars. (<http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/magnus-linton-hur-langt-ser-man-fran-en-balkong-i-malmo>)

Debattinlägg Rothstein, B. (2012). Vänstern måste rannsaka sig själv. *Dagens Nyheter*, 14 februari. (<http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/bo-rothstein-vanstern-maste-rannsaka-sig-sjalv>)

Debattinlägg Ström, P. (2012). De är rädda nu. Feministerna har inte kunnat hantera sin framgång. *Dagens Nyheter*, 10 februari. (<http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/par-strom-feministerna-har-inte-kunnat-hantera-sin-framgang>)

Debattinlägg 1 Sveland, M. (2012). Hatet som gör mig politiskt deprimerad. *Dagens Nyheter*, 8 februari. (<http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/hatet-som-gor-mig-politiskt-deprimerad>)

Debattinlägg 2 Sveland, M. (2012). I tystnaden vilar förnekelsen av orättvisorna. *Dagens Nyheter*, 27 mars. (<http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/i-tystnaden-vilar-fornekelsen-av-orattvisorna>)

Intervjuer

Intervju Liedman (per telefon 2012-04-26)

Intervju Ström (per e-post 2012 -04-22)

Intervju Sveland (per telefon 2012-04-24)

Intervju Wiman (per telefon 2012-04-12)

Bilaga

Intervjuguide Liedman, Ström & Sveland

Vad var det som fick dig att delta i debatten?

I debatten utkristalliserar ofta en polarisering mellan höger och vänster även om debattörerna i sakfrågor faktiskt kan tycka ungefär samma sak. Varför är det så svårt att mötas?

Hur ser du på debattklimatet i Sverige? Vågar man skriva vad som helst?

Hur skulle du önska att debattklimatet såg ut?

Vad har du fått för reaktioner på din artikel?

Hur skulle du sammanfatta debatten *Hatet och politiken*?

Intervjuguide Wiman

Finns det någon standardisering av det material som publiceras under Idé och kritik? Inom vilka ramar bestäms det vad som publiceras och vem som får komma till tals?

På vilket sätt anpassas innehållet med tanke på att Idé och kritik ligger under Kultur och Debatt?

Hur går det till när ni väljer ut vem som får publiceras?

Hur påverkar DN:s politiska riktning (oberoende liberal) valet av publikationer?